Ἀριθ. 4. ΚΕΡΚΥΡΑ 1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1924. Χρονιὰ Δ΄.

ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΔΙΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Β. Γ. Στεφελίδη.-Αἴσθημα—Στὸ Χορὸ —Λείψανο (Ποιήματα).

Εἰρ. Α. Δεντρινοῦ. —Ἡ Κληρονομιὰ τῆς θείας Μαρίνας (Διήγημα).

Ἠλία Κουμετάκη.— Εἰκόνα.

Κ. Θεοτόκη. — Στὸν Δημ. Γαλάνη. (Ἀνέκδοτο Σονέτο).

V. Hugo. — *Αὔριο (Ποίημα). Μετάφρ. Θεοδ. Α. Βελλιανίτη.*

Ν. Πετιμεζᾶ Λαύρα. — Θέλω νἄχη — Σὲ παλιὸ βιβλίο. (Ποιήματα).

Κατίνας Γ. Παπᾶ.—Ἡ Ἠθικὴ καὶ τὸ Θέατρο. (Μελέτη).

P. Ronsard.- *Σονέτο-Μετάφρ. Ν. Λευθεριώτη.*

Longfellow.-*Βραδυνὸ—Μετάφρ. Ν. Λ·*

Ἄλκη Θρύλλου. — Φθινοπωριάτικο Τραγοῦδι.

Σπύρου Καμπλλέρη.— Στερνὴ ἐγκαρτέρηση (Ποίημα).

Περικλῆ Κόλλα.—Τὰ θηρία τοῦ Ντόμου.

ΚΕΡΚΥΡΑ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ Ξ. Γ. ΒΛΑΧΟΥ

Απὸ τὴν πλούσια συλλογή, ποῦ σὲ λίγο θὰ ἐκδοθεῖ τῶν ποιημάτων τοῦ Β. Γ. Στεφελίδη (ψευδώνυμο γνωστὸ διαλεχτοῦ δικοῦ μας πεζογράφου καὶ ποιητῆ, ποῦ ἀπὸ καιρὸ μένει στὰ ξένα) εἴμαστε εὐτυχισμένοι πρῶτοι ἐμεῖς νὰ δημοσιεύσουμε, μὲ τὴν ἄδεια τοῦ ἐκδότη, τρία του ποιήματα ἀπὸ τὰ τόσα ὡραιότατα τῆς συλλογῆς, τὰ δυὸ ἐλαφρὰ σὰν ἀραχνωτὴ νταντέλλα, τὸ ἄλλο ἐπιβλητικὸ σὰν τὸ θάνατο ποῦ περιγράφει. Εἴμαστε θετικοὶ ποῦ τὰ ἔργα τοῦ Στεφελίδη θὰ διαβαστοῦν ἀπὸ ὅλους μὲ ἀληθινὴ ἀπόλαυση καὶ μὲ τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον ποῦ θὰ προκαλέσουν.

ΑΙΣΘΗΜΑ

Εἶμαι ἕνα αἴσθημα
Λεπτὸ καὶ σπάνιο,
Γνωστὸ στὸν Δάμωνα καὶ στὸν Φιντία,
Εἶμαι ἕνα αἴσθημα
Γλυκὸ καὶ οὐράνιο,
Εἶμαι ἕνα αἴσθημα,
Εἶμαι ἡ Φιλία.

Εἶμαι ἕνα αἴσθημα
Ποῦ δὲ φωλιάζει
Σὲ καρδιαὶς ἄγριαις, μεσταὶς κακία,
Εἶμαι ἕνα αἴσθημα
Ποῦ ὅλα τ' ἁγιάζει,
Εἶμαι ἕνα αἴσθημα,
Εἶμαι ἡ Φιλία.

Εἶμαι ἕνα αἴσθημα
Ποῦ ἑνώνει δύο
Ψυχαὶς ἀνθρώπινες σὲ ψυχὴ μία,
Εἶμαι ἕνα αἴσθημα
Ἱερὸ καὶ θεῖο,
Εἶμαι ἕνα αἴσθημα,
Εἶμαι ἡ Φιλία.

ΣΤΟ ΧΟΡΟ

Πηδᾶ ἀπ' τ' ἁμάξι της ζωηρή, σὲ γούναις τυλιγμένη,
Καὶ λυγερὴ ταὶς φωτειναὶς ταὶς σκάλαις ἀνεβαίνει.
Σ' ἕνα δωμάτιο στέκεται λιγάκι γιὰ νὰ σιάσει
Τὴ φορεσιὰ τὴν πλούσια της πρὶν στὸ χορὸ περάσει.

Νά την ξανθή, πανώμορφη, μὲ τ' ἀνοιχτὸ κορμάκι,
Μὲ τὴ σγουρὴ τὴ χτενισιά, μὲ τ' ἀλαφρὺ φουστάνι·
Ὅποιος τὴ βλέπει σπαρταρᾶ, καὶ λὲς τὸ νοῦ πῶς χάνει,
Γιατ' εἶν' γυναῖκα κι' ἄγγελος, μαζῆ καὶ δαιμονάκι.

Τρέχουν, συντρέχουν γύρω της, μὲ τ' ἄσπρο τους τὸ στῆθος
Καὶ μὲ τὰ μαῦρα φράκα τους, τῶν χορευτῶν τὸ πλῆθος.
Αὐτή, ἕνα κι' ἄλλον πέρνοντας, φτερόποδη χορεύει,
Μὰ ἐκεῖνος ἄχ! δὲν εἶν' ἐκεῖ, ποῦ σὰν τρελλὴ λατρεύει.

ΛΕΙΨΑΝΟ

Βουβός, μακρύς, ἀκίνητος στὸ νεκρικὸ κρεββάτι
Κοίτονταν γέροντας ὠχρός, μ' ἕνα κερὶ στὸ πλάγι.
Στὸ λείψανό του φόρεσαν, γιὰ μιὰ στερνὴν ἀπάτη,
Τὴ διαλεχτὴ τὴ φορεσιά, σὰν σὲ χαρὲς νὰ πάγη.

Τ' ἀχνὸ κεφάλι κύτταγε κατὰ τὸ οὐράνιο δῶμα,
Ὡσὰν στὰ δυό του τὰ παιδιὰ νὰ ἤθελε νὰ δείξη
Πῶς ἂν ἡ ἀρρώστια τοὔφαγε τὸ χωματένιο σῶμα,
Πλήν, ἡ ψυχή του ἄλλη ζωὴ εἶχει ψηλὰ ξανοίξη.

Καὶ μὲ τὰ χέρια σταυρωτὰ γύρω στὴν ἅγια εἰκόνα
Ποῦ πιθομένη τοὔειχανε στὸν κόρφο του ἐπάνω,
Θαρροῦσες κ' ἔλεγε σ' αὐτά: — "Αν σᾶς ἀφίνω μόνα,
Γιὰ σᾶς, παιδιά μου ποθητά, τὴν προσευχή μου κάνω

Β. Γ. ΣΤΕΦΕΛΙΔΗΣ

Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ

Ἡ θεία Μαρίνα κατοικοῦσε σ' ἕνα σπιτάκι, μονοκατοικία, ψηλὰ στὸ δρόμο τὸν ἀνηφορικό, ἀπέναντι ἀπὸ τὰ Δικαστήρια. Τῆς τῶχε ἀφήσει τὸ σπιτάκι αὐτὸ κληρονομιὰ μιὰ θειά της, ἀδερφὴ τοῦ πατέρα της, ποῦ εἶχε πεθάνει ἄτεκνη. Γιατὶ ἀπὸ τὰ τρία της τὰ ἀνηψίδια νὰ προτιμήσει τὴ θεία Μαρίνα; Ἁπλούστατο. Οἱ ἄλλοι δύο εἶχανε παντρευτεῖ κ' ἔβλεπε νὰ περνοῦν τὰ χρόνια κ' ἡ θεία Μαρίνα νὰ μὴν παντρεύεται. Καὶ ὅμως στάθηκε πάντα τόσο φρόνιμο καὶ τόσο γνωστικὸ κορίτσι! Αὐτὰ εἶναι τὰ τυχερά. Τὶ νὰ γίνει! Μά, δῶ ποῦ τὰ λέμε, δὲν ἤτανε διόλου ὄμορφη ἡ θειὰ Μαρίνα. Ὡς καὶ μικρούλα, μωρουδάκι, καὶ κατόπι νέα κοπέλλα, ὅλοι ἄσκημη τὴν ἔλεγαν. Ἴσως σ' αὐτὸ νἄφταιγε τὸ μεγάλο της τὸ στόμα μὲ τὰ κίτρινα δόντια του, ποῦ πετιώντανε ἔξω, σὰ νἄθελαν ἀδιάκοπα νὰ δαγκάνουν τὰ χείλια καὶ τὰ μικρά, τὰ κλαψιάρικα μάτια της. Εἶχε ὄμορφα μαλλιά, μὰ τὶ νὰ τὰ κάμει; Μέσα σὲ τόση ἀσκημιὰ χάνωνταν καὶ κεῖνα.

Καὶ τὶ ἰδιότροπο πλᾶσμα! Τὸ σπίτι της ἔμενε πάντα κλεισμένο γιὰ ὅλον τὸν κόσμο, ἀκόμα καὶ γιὰ τ' ἀνήψια της, τὰ παιδιὰ τοῦ ἀδερφοῦ καὶ τῆς ἀδερφῆς της. Ὁ Κὺρ Γεράσιμος, ὁ μεγαλείτερος ἀνηψιός της, κόντες, μὲ λεπτὴ Γαλλικὴ φρασεολογία καὶ ἀποτυχημένος διπλωμάτης — εἶχε δώσει πολλὲς φορὲς ἐξετάσεις καὶ εἶχε χτυπήσει κάθε βουλευτικὴ καὶ ὑπουργικὴ θύρα, γιὰ νὰ γίνει ἀκόλουθος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, χωρὶς νὰ τὰ καταφέρει — ἔλεγε πάντα, πῶς μολονότι εἶχε περάσει τὰ σαράντα του χρόνια, μονάχα μιὰ φορὰ ἡ θειὰ Μαρίνα τὸν δέχτηκε στὸ σπίτι της.

Μιὰ γρηὰ ὑπηρέτρια, ἡ Κυρὰ Κατερίνα, πήγαινε τὸ πρωῒ στὶς ὀχτώ, τῆς ἑτοίμαζε τὸ σπίτι καὶ στὶς δέκα ἔφευγε. Κανεὶς ἄλλος, ὡς τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωΐ, δὲν πατοῦσε στῆς θείας Μαρίνας. Κι' ἂν κάποιος διακονάρης — σπάνια, γιατὶ ὅλοι στὴ μικρὴ χώ-

ρα τὴν ξέρανε — χτυποῦσε καμμιὰ φορὰ τὸ κουδοῦνι τῆς ὀξώπορτας, κανεὶς δὲν ἄνοιγε. Τί ἔκανε μόνη ἡ θειὰ Μαρίνα τόσες ὧρες μέσα στοὺς τέσσερους τοίχους τοῦ ἐρημωμένου σπιτιοῦ; Μυστήριο. Συστηματικὰ τὴ μία τὸ μεσημέρι ἔβαζε τὸ καπέλλο της — χρόνια τὸ θυμᾶται ὁ κόσμος αὐτὸ τὸ καπέλλο στὸ κεφάλι της — καὶ ἔβγαινε ἀπὸ τὸ σπίτι της. Μὲ βῆμα ρυθμικό, κυττάζωντας πάντα μπρός της, μὲ τὰ μάτια ἄτονα καὶ σὰν πλανεμένα σὲ κάτι ποῦ δὲ φαίνωνταν, πήγαινε σ' ἕνὸς ἀπὸ τοὺς ἀνηψιούς της — εἶχε ἑφτὰ καὶ ὁ καθένας τῆς εἶχε δώσει μιὰ μέρα μὲς τὴ βδομάδα — γιὰ νὰ γευματίσει. Τὶς τρεῖς ξαναγύριζε στὸ σπίτι της, κλειώντανε κεῖ μέσα μονάχη, καὶ τὸ βράδυ, τὸ χειμῶνα στὶς ἑφτὰ καὶ τὸ καλοκαῖρι στὶς ὀχτὼ ξανάβγαινε, γιὰ νὰ πάει νὰ δειπνήσει καὶ νὰ περάσει τὴ βραδειὰ σὲ μιᾶς της ξαδέρφης, ποῦ εἶχε θάψει τὸν ἄντρα της καὶ τὰ τρία της τὰ παιδιὰ καὶ ζοῦσε τραβηγμένη ἀπὸ τὸν κόσμο, στὴν ἐρημιά της, στενάζωντας πάντα καὶ καρτερῶντας τὸ θάνατο, σὰν ἀπολύτρωση.

Αὐτὴ στάθηκε ἡ ζωὴ τῆς θειας Μαρίνας, ἄτονη, μονότονη, ἀχρωμάτιστη. Ὅπως ὅλοι, ὅσοι γνώρισαν γηρατειά, εἶχε θάψει τὴ μάνα καὶ τὸν πατέρα της. Εἶδε νὰ παντρευτεῖ τὴν ἀδερφή της τὴ Φρόσω καὶ τὸν ἀδερφό της τὸν Κίμωνα, μὰ δὲν ἐνανούρισε καὶ δὲν κοίμισε ποτὲ στὰ γόνατά της τὰ παιδιά τους. Κι' ὅταν καὶ κεῖνα μεγάλωσαν, τέσσερα τῆς Φρόσως καὶ τρία τοῦ Κίμωνα, τὰ εἶδε στὴν ὥρα τους νὰ παντρευτοῦν, χωρὶς συγκίνηση, χωρὶς ἐνθουσιασμό. Ἔχυσε ἕνα δάκρυ στὸ θάνατο τῶν ἀδερφιῶν της — πέθαναν μέσα σὲ τρία χρόνια καὶ οἱ δύο — καὶ ἡ ζωή της δὲν ἔπαψε νὰ κυλάει πάντα μὲ τὸν ἴδιο ρυθμό. Ἀκόμα καὶ τὶς περιποιήσεις τῶν ἑφτὰ ἀνηψιῶν της τὶς δεχώντανε μὲ τὴν ἴδια ἀσάλευτη ψυχρότητα, σὰν κάτι ποῦ νὰ τῆς τὸ χρωστοῦσαν. Μὰ κι' ὅποιος τοὺς ἔβλεπε νὰ κολακεύουν τὴ θεία Μαρίνα καὶ μὲ περίσσια γλύκα νὰ τῆς μιλοῦν, θὰ πίστευε, πῶς, κάποιο χρέος μεγάλο πλέρωναν στὴν ὀγδοηκοντάρα γεροντοκόρη. Ἀλλὰ ἂν ἡ ζωὴ τῆς θείας Μαρίνας μέσα στὸ πένθιμο σπιτάκι της

ἦτανε μυστήριο γιὰ ὅλον τὸν κόσμο, σὲ κανένα δὲν ἦτανε ἄγνωστο, γιατὶ τὰ ἀνηψίδια της πάλευαν, ποιὸς περσότερο νὰ τὴν εὐχαριστήσει. Ὅλοι γενικὰ πίστευαν, πῶς ἡ θεία Μαρίνα εἶχε φυλαμένους μπόλικους παράδες. Ὁ πατέρας της, ἀνώτερος ὑπάλληλος, τῆς εἶχε ἀφήσει μιὰ σημαντικὴ σύνταξη καὶ ἡ θεία Μαρίνα ζοῦσε πολὺ μετρημένα καὶ δὲν ἐξόδευε σχεδὸν τίποτα, ἀφοῦ τὸ ντύσιμό της ἦτανε ἁπλούστατο καὶ δὲν ἔτρωγε ποτὲ ἀπὸ τὴν τζέπη της. Γι' αὐτὸ κάθε ἀνηψίδι προσπαθοῦσε ν' ἀγαπηθεῖ ἀπὸ τὴ θεία Μαρίνα μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς κληρονομιᾶς.

Ἀλλὰ ἐκείνη δὲν ἔδειχνε καμμιὰ προτίμηση γιὰ κανένα. Ἴσως αὐτὸς ποῦ περσότερο τὴ διασκέδαζε, ἦτανε ὁ ἀνηψιός της ὁ Περικλῆς, ἕνας ἄντρας καλοκαμωμένος, ψηλός, ὄμορφος, μὲ μουστάκι ἀπειλητικό, λοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ, ἕτοιμος πάντα γιὰ καυγᾶ καὶ γιὰ ξεφούρνισμα κάθε βλαστήμιας, ὅσο σπάνιας κι' ὅσο χοντρῆς, ἂν εἴταν, πρᾶμμα ποῦ πείραζε τὸν ξάδερφό του τὸν Κόντε μὲ τὴ Γαλλικὴ φρασεολογία. Μονάχα στὴ θέα τοῦ ἀρειμάνιου ἀνηψιοῦ τὸ στόμα τῆς θείας Μαρίνας ἀνοίγονταν κάπου-κάπου σ' ἕνα ἀχαμνὸ χαμόγελο. Γι' αὐτὸ στὸ συγγενικὸ κύκλο μὲ τὰ τόσο ἀντίθετα συμφέροντα φώλιαζε ὁ φόβος μὴν τυχὸν ἡ ἀμίλητη γεροντοκόρη ἀφήσει τὸ σεβαστὸ κομπόδεμα στὸ λοχαγό. Μὰ κείνη ποῦ περσότερο φούρκιζε γι' αὐτὴ τὴν ἀχαμνὴ προτίμηση τῆς θείας Μαρίνας ἦτανε ἡ ἀνηψιά της ἡ Χρυσαυγή, φιλάργυρη ὡς στὸ κόκκαλο, καὶ ποῦ ὅσο προχωροῦσε στὴ ζωὴ ἔμοιαζε περσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἀνηψίδι στὴ θεία Μαρίνα.

«Νἄχει τάχα πολλὰ ἡ παληόγρηα;» ἔλεγε στὸν ἄντρα της, ἕνα δικηγόρο, περίφημο γιὰ τὴν εὐαγγελικὴ ἠθική, ποῦ κυριαρχοῦσε στὶς δικηγορικές του ἀγορεύσεις, σὲ σημεῖο ὥστε νὰ μείνει στὸ τέλος δίχως σχεδὸν πελατεία.

Κι' ὁ δικηγόρος παίρνωντας ὕφος ἐπίσημο μετροῦσε στὰ δάχτυλά του, τὶς οἰκονομίες ποῦ σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη του σώριαζε κάθε μῆνα, κ' ἔπειτα κάθε χρόνο καὶ κατόπι κάθε δεκαετία ἡ θεία Μαρίνα ἀπὸ τὰ τριάντα πέντε της τὰ χρόνια — τότε κληρονό-

μησε τὴ σύνταξη τοῦ πατέρα της — ὡς τὰ σημερνά της ὀγδόντα.

Κι' ἡ Χρυσαυγὴ γούρλωνε τὰ μάτια της καὶ τὰ ρουθούνια της ἀνοίγωνταν μὲ ἡδονὴ στὸ ἄκουσμα τοῦ φυλαμένου παρᾶ, ποῦ ἀπὸ τώρα φαντάζονταν μέσα στὴν τζέπη της τὸ χαϊδευτικὸ ἄγγιγμά του.

— «Ἂν τ' ἀφήσει ὅλα σὲ μᾶς, θὰ τῆς συγχωρήσω τὴ τσιγγουνιά της. Ἀκοῦς ἐκεῖ Πρωτοχρονιὰ νἄρθει νὰ περιδρομιάσει στὸ σπίτι μας καὶ νὰ μὴ φέρει οὔτε μία καραμέλα τῆς Τζενούλας μας!»

— «Τρομερό!» ψιθύριζε ὁ εὐαγγελικὸς δικηγόρος. «Ἡ φιφαργυρία, ἕνα ἀπὸ τὰ ἑφτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα».

Ἡ Χρυσαυγὴ ὅμως δὲν τὸν ἄκουε, γιατὶ μετροῦσε αὐτὴ τὴ στιγμὴ τὰ τετραγωνάκια τῆς ζάχαρης, μὴ τυχὸν ἡ ὑπηρέτρια τῆς ἔκλεψε κανένα.

Μὰ δὲν σταματοῦσε μόνο σὲ πόθους χιμαιρικοὺς ἡ Χρυσαυγή. Σ' αὐτὸν τὸ λαίμαργο, ἀχόρταγο, τύπο πλάϊ στὴν ἐσωτερική, κρυφή, σκέψι, βάδιζε κ' ἡ ἐνέργεια. Πότε μὲ τὴ μιὰ καὶ πότε μὲ τὴν ἄλλη πρόφαση, ἔκραζε στὸ σπίτι της τὴν Κυρὰ Κατερίνα, τὴ μοναδικὴ ὑπηρέτρια τῆς θείας Μαρίνας. Ἔτσι σὲ κουβέντα κατάφερε νὰ μάθῃ, ποῦ στὴν κρεββατοκάμαρά της ἡ γεροντοκόρη εἶχε ἕνα μπαοῦλο πάντα κλειδωμένο. Ἔμαθε ἀκόμα, πῶς μιὰ μέρα ἡ Κυρὰ Κατερίνα μπῆκε ξάφνου στὴν κρεββατοκάμαρα τῆς κυρᾶς της, γιατὶ κάτι εἶχε ξεχάσει. Ἡ θεία Μαρίνα ἤτανε σκυμμένη μπρὸς στὸ ἀνοιχτό της μπαοῦλο καὶ τόσο ἀφηρημένη, ποῦ δὲν ἄκουσε τῆς ὑπηρέτριας τὰ βήματα. Ὅταν τὸ ἀνανοήθηκε, τάχασε, κ' ἐνῶ τὰ χέρια της μὲ κινήματα νευρικὰ κλείδωναν βιαστικὰ τὸ μπαοῦλο, γιὰ νὰ μὴν ἰδεῖ ἡ ὑπηρέτρια τὸ περιεχόμενό του, δὲν ἤξερε, πῶς νὰ κρύψει τὴ φανερή της στενοχώρια, σὰν παιδάκι, ποῦ ἔχει λαθέψει.

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ ἔμαθε αὐτὰ ἡ Χρυσαυγὴ δὲν τῆς ἔβγαινε ἀπὸ τὸ νοῦ τὸ μυστηριώδικο μπαοῦλο. Καὶ τῶβλεπε πάντα στὸν ὕπνο της, πότε γεμᾶτο χρυσᾶ νομίσματα, πότε μὲ ξένες ὁμολογίες, πότε μὲ χάρτινα χιλιάρικα, καὶ κάποτε ὅμως μὲ φείδια, ποῦ

ἔβγαζαν ἔξω ἀπὸ τὸ μπαοῦλο τ' ἀπαίσια κεφάλια τους μὲ τὰ πεινασμένα τους τὰ στόματα, ἕτοιμα νὰ τὴ δαγκάσουν. Τότες ξυπνοῦσε ξαφνισμένη καὶ ὁ ὕπνος της χάνωνταν τέλεια.

Μὰ δὲν εἶπε τίποτα ἀπὸ αὐτὴν τὴν ὁμιλία ἡ Χρυσαυγή, οὔτε στὸν ἄντρα της καὶ οὔτε στὸν ἀγαπημένο της τὸν ἀδερφό, τὸν Πέτρο, ἕνα νέο ἀδύνατο, χλωμό, μὲ μάτια γαλανά, σὰν ξεθωριασμένα, ποῦ ἔγραφε στίχους κακότεχνους καὶ τοὺς ἐδημοσίευε μὲ ψευδώνυμο στὶς ντόπιες ἐφημερίδες, γιατὶ κανένα Ἀθηναϊϊκο φύλλο δὲν τοὺς δέχωνταν. Καὶ δὲν εἶχε ἄδικο νὰ τοῦ τὸ κρατήσει τοῦ Πέτρου μυστικὸ ἡ Χρυσαυγή. Μὲ ὅλα τὰ αἰθέρια ποιητικὰ αἰσθήματά του, ποῦ κόμπιαζαν κάποτε ἐξ αἰτίας τῆς δυσκολόβρετης ρίμας, ὁ Πέτρος μὲ περισσὴ μανία περίμενε τὸ θάνατο τῆς «γρηᾶς κορακοζώητης» — ἔτσι τὴν ἔλεγε, σὰ θύμωνε γιὰ τὴν ἄργητα τοῦ θανάτου της — καὶ τὴν πλούσια της κληρονομιά, ποῦ θὰ τοὔδινε τὴν ἄδεια νὰ μὴ δουλεύει, γραμματέας στὴν Ἐφορεία, καὶ νὰ ζεῖ πάντα μέσα στὸν ποιητικὸ κύκλο τῆς ἀχαλίνωτης φαντασίας του.

Μιὰ μέρα ὅλο τὸ συγγενολόϊ ἀναστατώθηκε. Ἡ θεία Μαρίνα ἔπεσε στὸ κρεββάτι μὲ δυνατὸ πυρετό.

— «Ἔχει πνευμονία,» τοὺς εἶπε ὁ γιατρός, ποῦ ἔστειλαν ἀμέσως νὰ τὸν κράξουν, «μὲ φαινόμενα ἀδυναμικὰ τῆς καρδιᾶς. Εἶναι καὶ πολὺ γρηά. Μπορεῖ νὰ μείνει ἀπὸ μιὰ στιγμὴ στὴν ἄλλη.»

Τότες τὰ ἕξη ἀνηψίδια, γιατὶ τὸ ἕνα βρίσκονταν σὲ ταξεῖδι, θρονιάστηκαν στὸ προσκέφαλο τῆς θείας Μαρίνας, ποιὸ νὰ τὴν πρωτοπεριποιηθεῖ. Ἡ Χρυσαυγή, μὲ ὅλη τὴ θλίψη ποῦ ἔδειχνε ἡ μορφή της, ὅταν βρίσκονταν στῆς ἄρρωστης τὸ δωμάτιο, δὲν παράλειψε ν' ἀνακαλύψει τὰ κλειδιὰ τοῦ περίφημου μπαούλου. Τἄχε κρυμμένα ἡ θεία Μαρίνα κάτου ἀπὸ τὸ προσκέφαλό της. Ἀπὸ αὐτὴ τὴ στιγμὴ δὲν τῆς ἔμενε πειὰ τῆς Χρυσαυγῆς καμμία ἀμφιβολία, πῶς κεῖ μέσα θὰ βρίσκονταν τὸ κομπόδεμα κ' ἐνῶ ἡ ἄρρωστη γρηὰ ἀνάσαινε μὲ δυσκολία, βόγγοι

ξέφευγαν ἀπὸ τὸ πονεμένο της τὸ στῆθος καὶ ὁ πυρεττὸς τὴν ἐφλόγιζε ὁλάκαιρη, τὰ μάτια τῆς Χρυσαυγῆς πιθώνονταν ἡδονικὰ στὸ μπαοῦλο τοῦ πόθου της.

Ὁ ἀποτυχημένος διπλωμάτης, ξαπλωμένος στὸ μοναδικὸ σοφὰ τῆς κρεββατοκάμαρας, λογάριαζε πόσα χρήματα ἀπάνου κάτου, θὰ ἀναλογοῦσαν στὸ μερίδιό του καὶ ἂν μὲ κεῖνα θὰ κατάφαιρνε νὰ ξαμπρικάρει Πρέσβυ τὸ μονάκριβο γυιό του, τύπο ἡλίθιου, ἀδιάκοπα ἐνθουσιασμένου μὲ τὸν ἑαυτό του.

Ὁ Πέτρος βημάτιζε ἔξω ἀπὸ τὸ δωμάτιο ἀγαναχτισμένος, γιατὶ ἡ ἄρρωστη τοῦ χαλοῦσε τὴν ἁρμονία τῆς ποιητικῆς του αἰσθητικῆς μὲ τὰ βογγητά της, καὶ ὁ εὐαγγελικὸς δικηγόρος, καθισμένος σὲ μιὰ καρέκλα κάπου, κάπου, γλυκοκοιμώντανε. Ὁ Περικλῆς κάπνιζε ἄγρια, ἐνῶ τ' ἄλλα της δύο ἀνηψίδια — δυὸ ἀσήμαντα πραμματάκια — ἔτρεχαν πότε σὲ θελήματα καὶ πότε προσπαθοῦσαν νὰ παίρνουν θέση στὸ προσκέφαλο τῆς ἄρρωστης, γιὰ νὰ τοὺς βλέπει καὶ νὰ μὴν τοὺς ξεχάσει.

Ἕνα πρωΐ, στὶς ὀχτὼ, ἡ θεία Μαρίνα ξεψύχησε.

Ἀφοῦ τὴν ἔντυσαν μὲ τὸ μοναδικό της μαῦρο φόρεμα καὶ τῆς ἄναψαν στὰ πόδια τοῦ κρεββατιοῦ τὴ νεκρικὴ λαμπάδα, τραβήχτηκαν στὸ πλαγινὸ δωμάτιο τὰ ἀνηψίδια, οἱ νόμιμοι κληρονόμοι, σὲ συμβούλιο. Καὶ ἀποφάσισαν νὰ ψάξουν ὅλοι μαζῆ γιὰ τὴ διαθήκη, ἂν εἶχε, καὶ γιὰ τὰ χρήματα ποῦ θετικὰ θὰ εἶχε φυλαμένα.

Κι' ἄρχισε τὸ ἄγριο κυνηγητὸ γιὰ τὶς ζηλευτὲς οἰκονομίες μιᾶς ὁλάκαιρης ζωῆς. Ἄνοιξαν ὅλα τὰ συρτάρια, ἀνακάτεψαν ὅλα τὰ κουτιά, τράβηξαν τὸ περιεχόμενο ἀπὸ κάθε φάκελο. Γράμματα οἰκογενειακά, ἀναμνήσεις, θλίψεις, χαρές, ὅλα ξεγυμνώθηκαν ἀνίερα ἀπὸ χέρια λαίμαργα, ἀπὸ μάτια ἀδιάντροπα, ἀπὸ ἀνθρώπους ἀνίδεους.

Καὶ δὲ βρέθηκε τίποτα. Οὔτε διαθήκη, οὔτε χρήματα. Σ' ἕνα τενεκεδένιο κουτὶ ἕνα εἰκοσιπεντάδραχμο μονάχα.

Τότες ἐπίσημα, σὰ νὰ πρόσφερνε τὸ ἅγιο δισκοπότυρο, ἡ Χρυ-

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ

(Σχέδιο Ἡλ. Κουμετάκη.)

σαυγὴ πῆρε τὰ μαγικὰ κλειδιὰ ἀπὸ κάτου ἀπό τῆς νεκρῆς τὸ προσκέφαλο, καὶ μεγαλόπρεπη γονάτισε μπρὸς τὸ μυστηριώδικο μπαοῦλο, κράζωντας καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ζυγώσουν. Ἡ καρδιά της χτυποῦσε δυνατά, ἐνῶ ἔτριζε τὸ κλειδὶ στὴν κλειδαρότρυπα. Ὅλα τὰ κεφάλια σκυμμένα σιμά της. Στιγμὴ ἀγωνίας. Τὸ μπαοῦλο ἀνοίγει. Ἐπάνω-ἐπάνω ἕνα ποκάμισο ἀπὸ μπατίστα λινή, ἀτέλειωτο, καινούρια φόρμα καὶ τελευταία μόδα ξανοίχτηκε ἁπλωμένο μπρὸς τὰ μάτια τους, ἐνῶ ἕνα βελόνι περασμένο σὲ λεπτὴ κλωστὴ ἔδειχνε, πῶς κάποιο χέρι καταπιάνονταν τὸ λεπτό του κέντημα.

Κυττάζονται ὅλοι μὲ ἀπορία. Ἡ Χρυσαυγὴ σηκώνει βιαστικὰ τὸ ποκάμισο, γιὰ νὰ ἰδεῖ τί ἄλλο κρύβεται ἀπὸ κάτω. Ξανοίγουν τότες λογῆς λογῆς πολύτιμα ἀσπρόρουχα προικιάρικα. Ἄλλα μεταξωτά, ἄλλα λινά, ἄλλα μπατιστένια μὲ τὶς λεπτότερες καὶ ἀκριβότερες ντανέλλες, Βενετσάνικες, Μιλανέζικες, Ἰρλανδικές, δυσκολοδούλεφτα κοπανέλια, ἀραχνόπλεχτο φιλέ, μὲ τὰ πειὸ πολύπλοκα ἀζουράκια, μὲ τὰ ψηλὰ τούλια, μὲ τὰ καλοδουλεμένα κεντήματα, ὅλα τοῦ χεριοῦ, ἄλλα χρωματιστά, ἄλλα λευκὰ καὶ ἄλλα ποῦ τᾶχε κιτρινίσει ὁ χρόνος.

Κ' ἐνῶ στοῖβα - στοῖβα - εἴτανε δεμένα ἔξη - ἔξη μὲ πολύχρωμες ἀκριβὲς κορδέλλες - τᾶρριχνε ἡ Χρυσαυγὴ στὸ πάτωμα, γιὰ ν' ἀδειάσει τὸ μπαοῦλο καὶ νὰ φτάσει στὸ βάθος, ἴσως κεῖ κάτου νὰ βρεθεῖ κάτι ἀπ' ὅτι τόσα χρόνια εἶχανε ἐλπίσει, τόσο οἱ μόδες ποῦ κυριαρχήσανε καὶ πέρασαν ξετυλίγονταν μπρὸς στὰ μάτια τους. Κάθε ἐποχή, κάθε φόρμα, κάθε τεχνοτροπία. Ἑξῆντα χρόνων ἐργασία καὶ ὁλὰκαιρη περιουσία, σπαταλημένη σὲ ἀσπρόρουχα, ἄξια γιὰ προικιὸ πριγκηπέσσας.

Ἡ δύστυχη ἡ θεία Μαρίνα! Ἔτρωγε τὸ ξένο ψωμί, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ χαϊδεύει αἰώνια τὸ νεανικό της τ' ὄνειρο, μὴ στέργωντας νὰ ἰδεῖ τὴ σκληρὴ πραγματικότητά του, καὶ μὴ νοιώθωντας τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου.

Καὶ τ' ἀνηψίδια μένουν μὲ τὸ στόμα ὀρθάνοιχτο καὶ μὲ τὴν

κατάπληξη ζωγραφισμένη στὴ μορφή τους.

Καὶ τώρα σκύφτει καὶ ὁ ἀποτυχημένος διπλωμάτης καὶ χώνει κι' αὐτὸς τὰ χέρια του μέσα στὸ μπαοῦλο καὶ τὸν μιμεῖται κι' ὁ Πέτρος. Καὶ τ' ἀσπρόρουχα — μὲ τόση στοργὴ δουλεμένα καὶ φυλαμένα — τὰ τσαλακώνουν τὰ πρόστυχα χέρια τους, τὰ ξεδιπλώνουν, τὰ ζαρώνουν, τὰ πετοῦν στὸ πάτωμα, τὰ πατοῦν μὲ λύσσα, μὲ δαιμόνιο. Ὡς ποῦ φτάνουν στὸ βάθος.

Ἕνα φόρεμα μόνο ἀπομένει μεταξωτό, ἄσπρο χρόνια πίσω, καὶ τώρα κιτρινισμένο ἀπὸ τὴν πολυκαιρία. Τὸ σκεπάζει ἕνα ἄσπρο τοῦλι. Τὸ νυφικὸ φόρεμα τῆς θείας Μαρίνας, ἄρραφτο.

Σ' αὐτὸ τὸ θέαμα ὁ Περικλῆς, ὁ ἀρειμάνιος λοχαγός, δὲν κρατιέται πειὰ καὶ γελάει μ' ἕνα γέλοιο παιδιάστικο, ἀγαθοῦ γλεντζέ, μὰ πρόστυχο, ἠχηρό, σωστὴ κακοφωνία στὸ νεκρικὸ δωμάτιο. Τῆς Χρυσαυγῆς ξεφεύγει ἕνα οὐρλιασμα λύσσας, ἐνῶ ὁ εὐαγγελικὸς ὁ ἄντρας της ψιθυρίζει «τὸ Θέο της!»

Τὰ δυὸ ἀσήμαντα πραμματάκια κυττοῦν γύρω τους, σὰν ξελωλωμένα. Ὁ Πέτρος φέρνει μὲ ἀπόγνωση τὸ χέρι στὰ πλούσια ποιητικά του μαλλιά, ἐνῶ δίνει στὴ μορφή του τὸ μελοδραματικώτερο τόνο καὶ ὁ λεπτὸς ὁ κόντες, ὁ ἀποτυχημένος διπλωμάτης ξέχασε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὴ Γαλλική του φρασεολογία καὶ δὲν εὗρηκε παρὰ μιὰ μόνη λέξη, γιὰ νὰ χαραχτηρίσει τὴ μαρτυρικὴ γυναῖκα, ποῦ ἔζησε μ' ἕνα ἄφθαστο ὄνειρο, θαμμένο στ' ἀπόβαθα τῆς ἀπαγοητευμένης της ψυχῆς:

— «Παληοβρῶμα!»

Ἡ λαμπάδα στὰ πόδια τοῦ κρεββατιοῦ ἀχνοροδίζει τὴ λευκὴ μορφὴ τῆς νεκρῆς.

28 Μαγιοῦ 1924. ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

Οὔτε μία φιλελεύθερη ἰδέα δὲν ὑπάρχει, ποῦ νὰ μὴ στάθηκε μισητὴ στὸ λαό, οὔτε ἕνα δίκηο πρᾶμμα, ποῦ νὰ μὴν ἐσκανδάλισε, οὔτε ἕνας μεγάλος ἄνθρωπος ποῦ νὰ μὴν ἐδοκίμασε τὰ βάσανα τῶν ψημένων μήλων ἢ μαχαιριές!

G. FLAUBERT

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ

ΣΤΟΝ ΔΗΜ. ΓΑΛΑΝΗ

Βουλὴ ἄγνωρη τῆς μοίρας σ' εἶχε φέρει
Στὰ χώματά μας πάλι, ἀγνὲ τεχνίτη·
Ἔχει ἡ πατρίδα δύναμη μαγνήτη
Καὶ δὲν ἀρνήθης μακρυνὸ σεφέρι.
Σ' εἶδα καὶ τίμια ἐσὺ ἔδωκες τὸ χέρι,
Ἐμέ, τοῦ μοναχοῦ κ' ἐρημοσπίτη
Καὶ τὸ βαθύ σου βλέμμα ἄκακο ἐζήτει,
Γιὰ ναῦρει στὴν ψυχή μου τί;—ποιὸς ξέρει!—
Μὰ οὔτε δειλὴ τοῦ ὡραίου σου ὀνείρου ἀχτίδα
Δὲν ηὗρες κι' οὔτε φέγγος πλιὰ ἀπὸ ἐλπίδα,
Γιατὶ ἡ Ἑλλάδα μάννα τότε εἶχε ντροπιάσει
Τὸ δίκηο, τὸ ἅγιο, τὸ ὅσιο, τὴν ἀνδρεία,
Κ' ἡ δύστυχη ἡ ψυχή μου εἶχε ἀποστάσει
Μόνη, πιστή, στὴν παλαιὰ λατρεία.

Κέρκυρα 1918 Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

VICTOR HUGO

ΑΥΡΙΟ

Αὔριο, σὰν ἡ χαραυγή, ἡ λευκοφόρος κόρη,
Σκορπίση τ' ἄσπρο της τὸ φῶς σὲ κάμπους καὶ χωριά,
Θὰ φύγω· δάση θὰ διαβῶ θὲ νὰ περάσω κι' ὄρη,
Γιατὶ ἀπὸ σένα δὲν μπορῶ νὰ ζήσω μακρυά.

Θὰ περπατῶ· τὴ σκέψη μου θὲ νἄχω καρφωμένη
Στὸν πόνο τὸν ἀγιάτρευτον, ὅπου μὲ τυραννεῖ,
Δὲ θὰ μιλήσω κανενὸς καὶ δὲ θὰ ἰδῶ κανένα
Κ' ἡ μέρα θὰ μοῦ φαίνεται, σὰ νύχτα σκοτεινή.

Μόνος· σκυφτός· ἀγνώριστος, θὲ νὰ τραβῶ τὸ βῆμα
Κι' οὔτε τὴ δύση θὲ νὰ ἰδῶ, ποῦ γέρνει στὰ νερά,
Καὶ θὰ στολίσω, σὰν ἐρθῶ, τὸ φτωχικό σου μνῆμα
Μὲ πράσινα βαγιόκλαρα καὶ ρείκια δροσερά.

ΘΕΟΔ. Α. ΒΕΛΑΙΑΝΙΤΗΣ

ΘΕΛΩ ΝΑΧΗ....

Θέλω νἄχη ἡ Ἀνατολὴ
ποὺ τὶς πίκρες μου θὰ γειάνη
ῥοδοκέντητη στολὴ
καὶ χρυσάχτινο στεφάνι.

Καὶ ψηλὰ οἱ κορυδαλλοὶ
νὰ λαλοῦν' αἰθεροπλάνοι
νὰ μοῦ λέν' «ὥρα καλὴ
γιὰ τ' ἀγύριστο σεργιάνι».

Κι' ὅλα νὰ λαμποκοπᾶνε
— καθὼς φεύγουν καθὼς πᾶνε —
κι' ὅλα νἄνε μέσ' τὸ φῶς.

Κ' ἔτσι νἄρθη μ' ἕνα χάδι
νὰ μὲ κλείση στὸ σκοτάδι
τοῦ ὕπνου ὁ μαῦρος ἀδερφός!

ΣΕ ΠΑΛΙΟ ΒΙΒΛΙΟ

Γιούλια· σὲ φῦλλα ἑνὸς βιβλίου παλιά,
Καὶ τ' ἁπαλό της χέρι τώρα ποὖνε
Ποὺ τάχε βάλει σταυρωτὰ ἀγκαλιὰ
νὰ γλυκαναπαυτοῦνε;

Σημάδια ἀπ' τὸν παλιὸ καλὸ καιρὸ
σὰν πέπλο ἀράχνης μοιάσανε: καημέ μου.
Τἄγγιξα; σκόνη ἐλιῶσαν στὸ φτερὸ
τοῦ μανιωμένου ἀνέμου.

Σκόνη καρδιά μου· πᾶνε μιὰ ὁμορφιὰ
Μονάχα στὸ χαρτὶ μοῦμεινε ἀκόμα
— Πολὺ κι' αὐτὸ — ἡ χλωμή τους ζωγραφιὰ
μὲ τὸ θαμπό της χρῶμα.

Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ ΛΑΥΡΑΣ

Η ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

— «Τὶ ἐπίδρασι ἔχει τὸ θέατρο 'στὸ λαό;»

Νά, μιὰ ἐρώτησι ποῦ καθένας μπορεῖ νἀπαντήση σύμφωνα μὲ τὴν ἰδιοσυγκρασία του, τὴν καλλιτεχνική του μόρφωσι καὶ τὸ ἠθικό του ἐπίπεδο.

Ἀλλὰ τὸ πρᾶμμα δὲν εἶναι τόσο ἁπλό, ὅσο φαίνεται· καὶ ἂν θελήση κανεὶς νὰ καταπιαστῆ μαὐτὸ θὰ δῆ τοὶς μεγάλες δυσκολίες ποῦ παρουσιάζει. Ὅμως πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε πῶς ἡ εὐκολία δὲν εἶναι πάντα εὐχάριστη καὶ πῶς εἶναι μεγάλη ἡδονὴ ἡ ὑπερνίκησι μιᾶς δυσκολίας.

Ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποῦ δὲν ἔκαμαν χρησιμώτατα πράμματα 'στὴ ζωή τους μόνο καὶ μόνο γιατὶ ἦταν εὔκολα καὶ ἔχω τὴν ἰδέα πῶς ἂν ἡ κατάκτησι τοῦ κόσμου δὲν ἦταν δύσκολη ὁ Ναπολέων σὲ κανένα τρόπο δὲ θἄθελε νὰ ὀνομασθῆ κατακτητής!

Δὲν θέλω νὰ πῶ μαὐτά, πῶς ἡ ἀπάντησι, ποῦ πρόκειται νὰ δοθῆ 'στὴν πάρα πάνω ἐρώτησι παρουσιάζει τοὶς ἴδιες δυσκολίες μὲ τὴν κατάκτησι τοῦ κόσμου, οὔτε πῶς ἀναλαμβάνω νἀπαντήσω γιατὶ ἐλπίζω νὰ αἰσθανθῶ τὴν ἡδονὴ τῆς ἐπιτυχίας, μονάχα θέλω νὰ 'πῶ πῶς τὸ θέμα μου μὲνθουσιάζει ἀκριβῶς γιὰ τὴ δυσκολία του καὶ πῶς γιὰ τὴν ὥρα αἰσθάνομαι ζωηρὰ μονάχα τὴν ἡδονὴ τῆς ἐναντιότητας!

Ο ΛΑΟΣ ΜΠΡΟΣΤΑ 'ΣΤΗ ΣΚΗΝΗ.

Λένε πῶς τὸ θέατρο εἶναι τὸ σχολεῖο τοῦ λαοῦ.

Ἂς δοῦμε τί διδάσκεται ἐκεῖ μέσα τὸ μεγάλο αὐτὸ παιδί, ποῦ δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ καθήση σἕνα ὁποιοδήποτε σχολικὸ θρανίο ἢ ποῦ πέρασε τόσο πολὺς καιρὸς ἀφ' ὅτου σηκώθηκε γιὰ τελευταία φορὰ ἀπ' αὐτό, ὥστε σήμερα νἄναι τὸ ἴδιο σἂν νὰ μὴ στάθηκε ποτὲ μαθητής.

Καθισμένος μπροστὰ 'στὴ σκηνή, 'στὸ θεωρεῖο, ἢ 'στὸ ὑπερῷο βλέπει νὰ περνᾶνε μπροστά του σὰ σὲ καθρέφτη, διάφορες σκηνὲς τῆς ζωῆς, ἄλλες τραγικὲς κι ἄλλες ἤρεμες, ἄλλες τερπνὲς κι ἄλλες γελοῖες. Συνεπαίρνεται κατὰ σειρὰ ἀπ' ὅλες αὐτὲς τοὺς φάσεις τῆς ζωῆς καὶ πέφτει ἀπὸ συναίσθημα σὲ συναίσθημα ἐγκαρτερῶντας ἢ ἀπελπιζόμενος σύμφωνα μὲ τὸ δρᾶμα ἢ τὴν κωμῳδία ποῦ παίζονται μπροστά του.

Βρίσκει τοὺς ἀναλογίες τῆς δικῆς του ζωῆς μὲ τὴ ζωὴ τοῦ ἥρωα ἢ τῆς ἡρωΐδας, αἰσθάνεται ζωηρὰ τοὺς ὁμοιότητες ἢ τοὺς διαφορὲς καὶ ζῇ λίγες ὧρες τὴ διπλῆ ζωὴ τοῦ θεατῆ καὶ τοῦ ἥρωα.

Χωρίζει μᾶλλα λόγια γὴν ἀτομικότητά του σὲ δυό, σὲ ***ἐγὼ ὑποκειμενικό,*** ἐγὼ ποῦ θεᾶται, καὶ σὲ ***ἐγὼ ἀντικειμενικό,*** ἐγὼ ποῦ δρᾷ.

Τὸ ὑποκειμενικό του ἐγώ, γιὰ τὴν ὥρα φαίνεται νὰ ληθαργῇ, νὰ μηδενίζεται, ἀληθινὰ ὅμως ὑπάρχει καὶ ἀπόδειξι, ποῦ ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρό, ἐξανίσταται γιὰ κάποια πρᾶξι ἢ κάποια λέξι τοῦ ἐξωτερικοῦ του ἐγώ, τοῦ ἥρωα.

Τὴ στιγμὴ δηλαδὴ αὐτὴ ἡ διπλῆ προσωπικότητα βρίσκεται ἀσύμφωνη καὶ νικάει, φυσικά, ἡ πραγματική, ὁ θεατής.

Ὁ διχασμὸς αὐτὸς βυθίζει τὸ θεατὴ σὲ προσωρινὴ εὐδαιμονία, τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, ποῦ κατὰ δυστυχία, δὲν εἶναι πάντα ρόδινη καὶ τοῦ παρουσιάζει τὴν ἀληθινή του ζωή, σὰν χλωμὴ ὀπτασία, ἢ σὰν ἁπλῆ θύμησι κακοῦ ὀνείρου.

Ὅμως γιὰ τὸ διπλὸ αὐτὸ ρόλο χρειάζεται γενικὴ ἔντασι σὲ ὅλες τοὺς δυνάμεις, διανοητικὲς καὶ σωματικὲς καὶ ἡ ἐξακολούθησις αὐτῆς τῆς ἐντάσεως κουράζει καὶ βασανίζει τὸ θεατή.

Γιαὐτὸ μόλις τελειώσει ἡ παράστασι καὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησι ποῦ ἔλαβε ἢ ὄχι, αἰσθάνεται βαθειὰ ἀνακούφισι καὶ γενικὰ ἕνα αἴσθημα ὅμοιο μὲ κεῖνο ποῦ αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος ὕστερα ἀπὸ μακρὺ καὶ κοπιαστικὸ ἀνυφορικὸ δρόμο.

Καὶ φεύγοντας ἀπὸ τὸ θέατρο αἰσθάνεται βαθειὰ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὴν τύχη του, ποῦ δὲν τὸν ἔκαμε αὐτὸν βασιληᾶ Λὴρ

ἢ Ὀσβάλδο, ἢ λυπᾶται ποῦ δὲν στάθηκε κι αὐτὸς Ποσμοῦθος ἢ Ῥοδρῖγος.

Μὰ ἐπειδὴ τοὺς κακοτυχίες τοῦ ἀπερίσκεπτου γέρω-Λὴρ ἢ τοὺς ἀθλιότητες τῆς ζωῆς τοῦ ἔκφυλου Ὀσβάλδου τοὺς αἰσθάνθηκε πολὺ πιὸ δυνατὰ ἀπ' ὅτι αἰσθάνθηκε τὴν ὡραία ἱκανοποίησι τοῦ Ποσμούθου ἢ τὴν κάπως ἀμφίβολη μελλοντικὴ εὐτυχία τοῦ Ῥοδρίγου, γιαὐτὸ καὶ ἡ ἀνακούφησις, ὅπου γλύτωσε ἀπὸ τὰ πρῶτα εἶναι πολὺ δυνατώτερη ἀπὸ τὴ λύπη, ποῦ δὲν ἀπόχτησε τὰ δεύτερα.

Καὶ ὁ ἄνθρωπος φεύγοντας ἀπὸ τὸ θέατρο, ρίχνεται μὲ μεγαλύτερη ἐγκαρτέρησι 'στὴ ζωή, παρηγοριέται γιὰ τοὺς προσωπικές του ἀτυχίες, ποῦ τοὺς βλέπει κιὅλας μηδαμινὲς καὶ ἀντικρύζει μὲ θάρρος τὸ μέλλον.

Κιἔτσι ἡ τέχνη γένεται ὁ ἀληθινὸς λυτρωτὴς Θεός, ὅπως τὴν ὀνομάζει ὁ Νίτσε, γιατὶ ἐνῷ ἀπομακρύνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴ ζωή, ποῦ τὴν βαρέθηκε κιὅλας καὶ τὴν ἀηδίασε, τὸν ξαναφέρνει συγχρόνως σαὐτὴν σχεδὸν γιατρεμένον καὶ εὔθυμον: «Ἡ τέχνη σῴζει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ μὲ τὴν τέχνη ἡ ζωὴ τὸν ξανακερδίζει» («Γέννησις Τραγῳδίας» Νίτσε.)

Ἡ παρηγοριὰ γιὰ τὸ παρελθόν, ἡ λησμονιὰ γιὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ θάρρος γιὰ τὸ μέλλον, εἶναι τὸ μεγαλύτερο ἠθικὸ κέρδος, ποῦ ὁ ἄνθρωπος παίρνει ἀπὸ τὸ θέατρο.

ΕΠΙΔΡΑΣΙ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ.

Τὸ θέατρο εἶναι ἀναπαράστασι τῆς ζωῆς μὲ κατάπληκτικὴ συντόμευσι τοῦ χρόνου, σὲ τρόπο, ποῦ σὲ δυὸ ἢ τρεῖς ὧρες νὰ μποροῦμε νὰ παρακολουθήσουμε γεγονότα, ποῦ 'στὴν πραγματικὴ ζωή, θὰ ἀπαιτοῦσαν πολλὰ-πολλὰ χρόνια γιὰ νὰ συντελεσθοῦν.

Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ τὰ γεγονότα, ποῦ παρακολουθοῦμε 'στὴ σκηνή, ἀποχωρίζονται ἀπὸ τὴν πληθώρα τῶν καθημερνῶν συμβάντων τῆς ζωῆς καὶ παρουσιάζονται αὐτὰ χωριστά, δίχως τοὺς μύριες ἄλλες ἐντυπώσεις, ποῦ θὰ μᾶς γεννοῦσε ἡ ἀπειρία ἀπὸ ἄλλα

συμβάντα ποῦ θὰ μᾶς τριγύριζαν ἂν τὸ θέαμα τὸ παρακολουθούσαμε ἐκ τοῦ φυσικοῦ.

Γι' αὐτὸ μᾶς κάνουν πολὺ πιὸ μεγάλη ἐντύπωσι κι ἔχουν ἐπάνω μας δυνατὴ ἐπίδρασι. Καὶ βλέπουμε 'στὸ θέατρο νὰ μᾶς συγκινοῦν βαθειά, πράμματα ποῦ 'στὴ ζωὴ καμμιὰ ἢ πολὺ μικρὴ ἐντύπωσι θὰ μᾶς ἄφηναν. Πολλοὶ αὐτοκτονοῦν κάθε μέρα, γιατὶ ἀπελπίζονται γιὰ τὴ μιὰ ἢ γιὰ τὴν ἄλλη τρελλὴ ἢ ἁμαρτωλὴ πρᾶξί τους, πολὺ λίγο τοὺς προσέχουμε κι ἀκόμα λιγώτερο συγκινούμεθα γιὰ τὴν ἀτυχία τους. Τὸ πολὺ-πολὺ νὰ 'πῇ κανένας ψυχρὰ κι ἀδιάφορα ῥουφοῦντας τὸν καφέ του ἢ τὸ σιγάρο του: «Ἡ Θεία Δίκη, ἔτσι ἔπρεπε νὰ καταλήξῃ!»

Ὅμως δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος, ποὺ νὰ μὴ συγκινήθηκε βαθειὰ γιὰ τὴν αὐτοκτονία τοῦ Αἴαντος καὶ νὰ μὴ δάκρυσε ὅταν ἄκουσε ἢ διάβασε τὸν τελευταῖό του μονόλογο. Ὀφείλεται αὐτὸ μονάχα 'στὴν τέχνη τοῦ ποιητῆ; Ὄχι! Ὑπάρχουν τελευταῖες ἐπιθυμίες αὐτοκτονούντων πολὺ πιὸ εὐγενικὲς καὶ μεγαλόπρεπες ἀπὸ κείνη τὴν εὐχὴ 'στοὺς Ἐρινύες, νὰ ὁρμήσουν νὰ καταστρέψουν τὸν ἑλληνικὸ στρατό:

«Ἴτ' ὦ ταχεῖαι ποίνιμοί τ' Ἐρινύες,
σεύεσθε, μὴ φείδεσθε πανδήμου στρατοῦ»
(Αἴας 843—844.)

Καὶ ἀποχαιρετισμοὶ πολὺ πιὸ συγκινητικοί, ἀπὸ τὸν ἀποχαιρετισμὸ πρὸς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἢ πρὸς τὴν Ἀθήνα.

Ἀλλὰ ἡ συμπύκνωσις ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, τῆς ἐξελίξεως τοῦ αὐτοῦ γεγονότος καὶ ὁ ἀποχωρισμός του, ἀπὸ τὴν ἄλλη τῆς καθημερινῆς ζωῆς εἶναι ἐκεῖνα, ποῦ κάνουν τόσο ζωηρὴ τὴν ἐντύπωσι καὶ τὴν ἐπίδρασι τόσο μεγάλη.

Καὶ γιαὐτὸ τὸ θέατρο μπορεῖ νὰ φέρῃ 'στὸ λαὸ μέσα σὲ ἐλάχιστο χρονικὸ διάστημα, ἀποτελέσματα εὐεργετικὰ ἢ καταστρεπτικὰ τόσα, ὅσα μόλις μακρυὰ ζωὴ ἢ πικρὴ πεῖρα μποροῦν νὰ φέρουν. Καὶ αὐτὸ τὸ εἶχε καταλάβει, φαίνεται, πολὺ καλὰ ὁ Ναπολέων γιὰ νὰ 'πῇ: «Ἂν ἐζοῦσε ὁ Κορνήλιος θὰ τὸν ἔκανα

πρίγκηπα!» Γιατὶ τὰ ἔργα τοῦ Κορνηλίου μποροῦσαν νὰ ἐμπνεύσουν 'στοὺς θεατὰς μεγάλο ἡρωϊσμό.

ΖΩΗ ΚΑΙ ΘΕΑΤΡΟ.

Εἶναι λοιπὸν ἡ ζωὴ τὸ μεγάλο θέατρο, ποῦ ὑποκριταί του εἶναι ὅλη ἡ ἀνθρωπότης καὶ θεαταὶ ὁ καθένας χωριστά. Ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ δράματα, ἀπὸ τὰ πιὸ τραγικὰ ὡς τὰ πιὸ κωμικὰ περνοῦν ἀπὸ τὴν παγκόσμια αὐτὴ σκηνὴ καὶ τὰ θεάματα ἔχουν ἀφάνταστη ποικιλία ἀπὸ τὸ πιὸ σεμνὸ καὶ μεγαλόπρεπο ὡς τὸ πιὸ ἀνήθικο ἢ γελοῖο.

Ὁ θεατὴς εἶναι καὶ ὑποκριτής, ὁ ὑποκριτὴς εἶναι καὶ θεατής· καὶ ὅσο ἐσωτερικοὶ ἢ ἐξωτερικοὶ λόγοι, μ' ἄλλα λόγια συνείδησι ἢ πολιτεία δὲν τὸν ἐμποδίζουν, μπορεῖ νὰ σταθῇ θεατὴς ἢ δράστης — σύμφωνα μὲ τὴν εὐκαιρία ποῦ θὰ τοῦ δοθῇ — 'στὸ πιὸ ἀχρεῖο θέαμα ἢ στὴν πιὸ ἀνήθικη πρᾶξι.

Ἀλλὰ καὶ γερὴ συνείδησι ἂν ὑπάρχῃ καὶ αὐστηρὴ ἐπαγρύπνησι ἀπὸ τὴν πολιτεία, αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ φύσι τῆς ζωῆς εἶναι τέτοια, ποῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴ παρουσιάζῃ καὶ τὰ σκοτεινά της καὶ ἄσχημα σημεῖα.

Καὶ μόνο σὰν εὐγενικιὰ οὐτοπία ἢ σὰν χιμαιρικὸ ὄνειρο μποροῦμε νὰ φανταστοῦμε μιὰ πολιτεία, ὅπου μόνο τὸ ἀγαθὸ νὰ πράττεται καὶ μόνο τὸ ἠθικὸ νὰ εὐχαριστῇ.

Καὶ τὸ θέατρο τοῦ ὁποίου τὰ θέματα παίρνονται ἀπὸ τὴ ζωὴ ὁλάκαιρη δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ παρουσιάζῃ μόνο τοὺς ἠθικὲς πράξεις, νὰ παριστάνει μόνο τὰ αὐστηρῆς σεμνότητας θεάματα.

Ἂν ὁ λαὸς ἐτρέφονταν 'στὰ διάφορα θέατρα μονάχα ἀπὸ ὡραῖα ῥητὰ καὶ ἠθικὲς φρασεολογίες καὶ ἔβλεπε διαρκῶς πράξεις ἀγαθὲς καὶ δίκαιες καὶ δὲν ἄκουε τίποτα ἄλλο παρὰ καλογερικοὺς ἀσκητισμούς, φοβᾶμαι, μήπως πολὺ γρήγορα ἔφτανε στὸ ἴδιο ἠθικὸ ἀποτέλεσμα ποῦ ἔφτασε κάποτε κι' ὁ Ἰουλιανός, μᾶλλα λόγια νὰ σιχαθῇ καὶ ἠθικὴ καὶ δικαιοσύνη!

Ἂς ὑποθέσουμε ὅμως πῶς αὐτὸ ἐγένονταν, πῶς τὰ θέατρα συμμορφώνονταν μὲ τοὺς ἐπιθυμίες τοῦ διευθυντῆ τῆς Ἀστυνο-

μίας καὶ πῶς αὐστηρὴ ἐγκράτεια βασίλευε καὶ 'στὰ λόγια καὶ 'στὸ θέαμα καὶ 'στοὺς πράξεις, πῶς κάθε πονηρὴ σκέψι ἢ διφορούμενη ἔννοια ἢ ἀπαγορευμένη ἐπιθυμία ἐξαφανίζονταν ἐντελῶς ἀπὸ τὴ σκηνή.

Ἂς φαντασθοῦμε τώρα καὶ τὸν «*ἰδεώδη*» θεατὴ ποῦ δὲν ξέρει τίποτα ἀπὸ τὴ ζωή, ἀφοῦ οἱ γονεῖς του ἀπέφυγαν νὰ τοῦ δώσουν ὁποιαδήποτε ἐξήγησι, οἱ δάσκαλοι σώπασαν μὲ μυστήριο, κάθε ποῦ παρουσιάστηκε εὐκαιρία, καὶ τὸ θέατρο προσπάθησε μὲ κάθε τρόπο νὰ τοῦ παρουσιάσῃ μονάχα τὸ ἠθικὸ μέρος τῆς ζωῆς.

Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ μείνῃ ἠθικός, μὲ τὴ στενή, βέβαια, σημασία τῆς λέξεως, ὅσο δὲν παρουσιάζεται τίποτα νὰ τοῦ ταράξῃ τοὺς ἀγαθὲς καὶ ἁγνὲς σκέψεις καὶ πράξεις ποῦ τοῦ ἐγέννησε ἡ περιωρισμένη ἠθική του ἀνατροφή.

Ἀλλὰ ποιὰ θὰ εἶναι ἡ στάσις τοῦ ἄτυχου αὐτοῦ ἁγνοῦ, ὅταν κιαὐτὸς σὰν ἄνθρωπος βρεθῇ μπροστὰ ἀπὸ ἕνα ὁποιοδήποτε πειρασμὸ ἀπὸ τοὺς ἄπειρους ποῦ βασανίζουν τὸ ἀνθρώπινο σῶμα; Ποιὸς θὰ τοῦ πῇ πῶς αὐτὸ πρὸς τὸ ὁποῖο τώρα μοιραῖα φέρεται εἶναι κακὸ καὶ πῶς μὲ κάθε δύναμι πρέπει νὰ τὸ ἀποφύγῃ; Οἱ ἀναμνήσεις του καμμιὰ παρόμοια περίπτωσι δὲν τοῦ παρουσιάζουν, ποῦ νὰ δείχνεται ἡ ἀσχήμια τοῦ πράγματος καὶ οἱ κακές της συνέπειες.

Μιὰ ἁπλῆ ἀπαγόρευσι, ποῦ μπορεῖ νὰ τοὔρθῃ 'στὸ νοῦ δὲ φτάνει γιὰ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ, μάλιστα τοῦ κεντάει τὴν ἐπιθυμία γιὰ τὸ ἀπαγορευμένο. Ἐνῷ ἂν οἱ γονεῖς, κάθε ποῦ παρουσιάζονταν εὐκαιρία νὰ μιλήσουν γιὰ μιὰ πρᾶξι ἀνήθικη ἢ γιὰ ἕνα ἄσεμνο θέμα, δὲν ἀπομάκρυναν τὰ παιδιά τους, ἀλλὰ μιλοῦσαν σοβαρὰ μπροστά τους κρίνοντας καὶ κατακρίνοντας αὐστηρὰ τὸ κακό, ἂν οἱ δάσκαλοι δὲν ἔδειχναν αὐτὴ τὴν ἀνόητη αὐστηρότητα ἀπάνω σὲ παρόμοια θέματα, ἀλλὰ ἀνέπτυσσαν 'στοὺς μαθητὰς τὸ κακὸ σὲ ὅλη του τὴν ἄσχημη γυμνότητα καὶ ἂν τὰ θέατρα παρουσίαζαν ὅλα τὰ εἴδη τῶν θεαμάτων, οἱ ἄνθρωποι, ὅ-

σοι δὲν εἶναι φυσικὰ διεστραμμένοι, θὰ ἀηδίαζαν μόνοι τους τὸ κακὸ καὶ θὰ τὸ ἀπέφευγαν ἀπὸ μῖσος σαὐτὸ κιὄχι ἀπὸ φόβο πρὸς τὴν ἀπαγόρευσι ἢ τὴν τιμωρία.

Ὁ μῦθος τοῦ Ἡρακλῆ δὲν γράφτηκε 'στὰ χαμένα. Θαυμάζουμε τὴν ἀρετή του, γιατὶ τοῦ δόθηκε ὅλη ἡ ἐλευθερία νὰ διαλέξῃ ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό. Κι' ἀφοῦ τοῦ δείχτηκαν καλὰ καὶ τὰ δυὸ μὲ ὅλους τοὺς ἐλκυστικοὺς πειρασμοὺς ἢ τοὺς ἐκλεχτὲς καὶ δυσκολαπόχτητες ἀπολαύσεις, διάλεξε τὸ ἀγαθὸ καὶ συχάθηκε τὸ κακό. Ἂν ὅμως τὸ κακὸ δὲν τοῦ δείχνονταν, πῶς θὰ τὸ γνώριζε καὶ πῶς θὰ τὸ ἐσυχαίνονταν;

Ἂς φαντασθοῦμε, ὅτι φέρνονταν πρὸς τὸν Ἡρακλῆ, ὅπως φέρνονται σήμερα πάνω-κάτω πρὸς τοὺς νέους. Ὅτι τοῦ κλειοῦσαν οἱ γονεῖς του τὰ μάτια, τοῦ ἔκρυβαν οἱ δάσκαλοι τὸ δρόμο τοῦ πονηροῦ καὶ ὅτι ἀστυφύλακες τὸν ἅρπαζαν ἀπὸ τὸ χέρι, τὸν ἔσερναν 'στὸ δρόμο τῆς ἀρετῆς κι' ἐκεῖ μὲ τὸ μαστίγιο 'στὸ χέρι τὸν διάταζαν νὰ προχωρήσῃ, ἀφήνοντάς τον ἐλεύθερο πιὰ νὰ βαδίσῃ ἀπάνω 'στὸ δρόμο, ποῦ τοὔδειξαν, ἥσυχοι κιεὐχαριστημένοι, ποῦ ἔκαμαν τὸ καθῆκον τους.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, πῶς ὁ ἄνθρωπος θὰ ἀκολουθοῦσε τὸ δρόμο τοῦ καλοῦ, μιὰ καὶ βρέθηκε ἀπάνω σαὐτόν, ἀλλὰ ποιὰ ἠθικὴ ἀξία θὰ εἶχε αὐτὴ ἡ ἀρετὴ μὲ τὴ βία; Καὶ δὲν θὰ ὥμοιαζε μὲ τὴν παιδαριώδη ἠθικὴ τῶν ἀσκητῶν, ποῦ ζῶντας μακρυὰ ἀπὸ τὰ κακὰ τοῦ κόσμου καὶ τοὺς ἀναρίθμητους πειρασμούς του, καυχῶνται πῶς ἀπέχουν ἀπὸ αὐτούς;

ΩΦΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ.

Τὸ θέατρο ἔχει προορισμὸ νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἀτελῆ ἠθικὴ μόρφωσι, ποῦ οἱ γονεῖς καὶ οἱ δάσκαλοι ἔδωκαν, νὰ διαφωτίσῃ τοὺς ἀνθρώπους σὲ ὅλα τὰ πράγματα ποῦ μποροῦν νὰ τοῦ συμβοῦν 'στὴ ζωὴ καὶ νὰ τὸν ἐφοδιάσῃ γιὰ ὅλους τοὺς πειρασμοὺς τοῦ βίου μὲ τὸ δυνατότερο ἀπὸ τὰ ὅπλα *τὴ γνῶσι!*

Μπορεῖ λοιπὸν τὸ θέατρο νὰ ἀναιβάσῃ ἔργο, ὁσοδήποτε γυμνό, χωρὶς νὰ παρουσιαστῇ ἀνάγκη νὰ βαλθῇ 'στὰ προγράμμα-

τα, ἡ γελοία παρένθεσις *«ἀκατάλληλον διὰ δεσποινίδας»*, γιατὶ οἱ δεσποινίδες δὲν ἠθικοποιοῦνται μὲ τὴν ἄγνοια, μονάχα τυφλώνονται, καὶ σὲ τέτοιο μάλιστα τρόπο ποῦ τὰ σοφὰ λόγια τῶν «χρυσῶν ψιγμάτων», οἱ ἀνάλατες σελίδες τοῦ «Paul et Virginie», τὰ χρηστὰ διδάγματα, ποῦ περιέχονται 'στὰ διάφορα θρησκευτικὰ περιοδικά, τὰ οἰκογενειακὰ μυθιστορήματα, καὶ οἱ σεμνόπρεπες γενικὰ ἠλιθιότητες, ποῦ ἄφθονα προμηθεύουν 'στοὺς καϋμένες τοὺς δεσποινίδες, νὰ μὴ μποροῦν νὰ τοὺς φωτίσουν, μάλιστα νὰ τοὺς παρουσιάζουν μιὰ ζωὴ γεμάτη ἀπὸ μυστήρια 'στὴν ὁποία μὲ κανένα τρόπο δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μποῦν.

'Αλλὰ ὁ ἄνθρωπος καὶ γενικά οἱ γυναῖκες εἶναι φυσικὰ περίεργες, ζητοῦν νὰ γνωρίσουν τὰ μυστήρια, νὰ λύσουν τὰ αἰνίγματα, νὰ σχίσουν τοὺς πέπλους, ποῦ γονεῖς καὶ παιδαγωγοὶ πλέκουν κάθε μέρα ὁλόγυρά τους, ζητᾶνε ἐπὶ τέλους νὰ ἀναπνεύσουν λίγο ἀέρα ἀλήθειας μέσα 'στὸ ἀσφυκτικὸ περιβάλλον, ποῦ τοὺς ἀνατρέφουν καὶ μὴ βρίσκοντάς, ἄλλη διέξοδο, καταφεύγουν 'στὴν πονηριά, 'στὴν ἀπάτη, 'στὸ ψέμμα: Προμηθεύονται κρυφὰ βιβλία, ἀποκτᾶνε εἰκόνες, μαθαίνουν ὅλα, ἀλλὰ σὲ τρόπο, ποῦ δὲν τοὺς ἐπιτρέπεται νὰ δείξουν πῶς ξέρουν· ἐξακολουθοῦν λοιπὸν νὰ προσποιοῦνται γενικὴ ἄγνοια κι ἔτσι ἀρχίζει ἡ πρώτη ἠθικὴ ζημία, ἡ καταστροφὴ τοῦ χαρακτῆρος: οἱ δεσποινίδες γίνονται ὑποκρίτριες!

'Αλλὰ τὸ κακὸ δὲ σταματάει ἐκεῖ. οἱ δυσκολίες, ποῦ βρίσκουν γιὰ νἀποχτήσουν αὐτὰ τὰ βιβλία, οἱ φόβοι, ποῦ τοὺς πιάνουν, ὅταν τὰ διαβάζουν, οἱ κίνδυνοι, ποῦ διατρέχουν νὰ πιαστοῦν, περιβάλλουν τὰ ἀπαγορευμένα μὲ ἀνέκφραστη ἀπόλαυσι καὶ τότε ἀρχίζει ἡ δεύτερη καὶ μεγαλύτερη καταστροφή: οἱ δεσποινίδες γίνονται ἀνήθικες!

Γιατὶ ἀνήθικος δὲν εἶναι ἐκεῖνος ποῦ παρακολουθεῖ ἕνα τολμηρόν, ἔστω, γυμνὸ θέαμα, ἢ διαβάζει ἕνα ἀνήθικο βιβλίο, ἀλλὰ κεῖνος, ποῦ ἐντρυφᾷ εἰς αὐτά. καὶ οἱ δεσποινίδες ἐντρυφοῦν!

Καὶ ἀναφέρω τοὺς δεσποινίδες, γιατὶ αὐτὲς τὸ περσότερο τριγυρίζονται ἀπὸ τοὺς γελοίους καὶ βλαβεροὺς αὐτοὺς περιορισμούς.

«ΘΕΣΙΣ» ΚΑΙ «ΚΑΘΑΡΣΙΣ» ΣΤΟ ΔΡΑΜΑ.

Λένε μερικοὶ πῶς τὸ δρᾶμα πρέπει νὰ ἔχῃ «θέσιν» μιὰ κεντρικὴ δηλαδὴ ἰδέα φιλοσοφικὴ ἢ ἠθική, ποῦ ὁλόγυρά της νὰ στρέφεται ὅλη ἡ ὑπόθεσι καὶ 'στὴν ὁποία νὰ καταλήγῃ. Οἱ περισσότεροι ὅμως τεχνοκρῖται αὐτὸ δὲν τὸ βρίσκουν ἀναγκαῖο, ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος γιατὶ καταστρέφει τὴν ἐλευθερία τοῦ καλλιτέχνη καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη, γιατὶ τά: «ὁ μῦθος δηλοῖ» δὲν εἶναι πιὰ ἐν χρήσει οὔτε γιὰ τὰ παιδιά.

Ὅλοι ὅμως παραδέχονται, πῶς τὸ δρᾶμα, γιὰ νὰ ἔχῃ ἠθικὴν ὑπόστασι, πρέπει νὰ ἔχῃ «κάθαρσι», ἀποκατάστασι δηλαδὴ καὶ ἱκανοποίησι σὲ ὅσους ἀδικήθηκαν, τιμωρία σὲ ὅσους ἀδίκησαν· ἐν γένει νὰ φαίνεται μέσα σαὐτό, ποῦ τὸ καλὸ θριαμβεύει, τὸ κακὸ τιμωρεῖται.

Καὶ γιὰ δικαιολογία σαὐτή τους τὴ γνώμη φέρνουν, πῶς τότε οἱ θεαταὶ ἱκανοποιοῦνται καὶ φεύγουν εὐχαριστημένοι. Σᾶν ὁ σκοπὸς τοῦ δράματος νὰ ἦταν νὰ φύγουν ἱκανοποιημένοι οἱ θεαταί.

Τὸ θέατρο πρέπει, ὅσο τὸ δυνατόν, νὰ συμβαδίζῃ μὲ τὴ ζωὴ καὶ οἱ δραματικές του ὑποθέσεις νὰ εἶναι σύμφωνες μαὐτήν! Τὶ ἠθικὸ κέρδος θὰ ἔχῃ ὁ θεατής, ὅταν διδαχθῇ 'στὸ θέατρο, πῶς οἱ ἐνάρετοι ἐξάπαντος θὰ θριαμβεύσουν, καὶ οἱ κακοὶ θὰ τιμωρηθοῦν; Θὰ μπῇ σὲ λίγο 'στὴ ζωή, θἀγωνιστῇ, θὰ παλαίσῃ, θὰ προσπαθήσῃ σῶλη του τὴ ζωὴ νὰ σταθῇ ἐνάρετος καὶ 'στὸ τέλος, ὅταν βρεθῇ μπροστὰ σὲ μιὰ πραγματικότητα, ὄχι σύμφωνη μἐκείνην, ποῦ δάσκαλοι, βιβλία καὶ θέατρο τοῦ παρουσίασαν, θὰ νομίσῃ, πῶς γι' αὐτὸν μοναχὰ ἔγινε ἡ ἐξαίρεσι, πῶς αὐτὸς μόνον εἶναι ὁ ἀδικημένος, ὁ κατατρεγμένος τῆς τύχης καὶ τότε ἢ θὰ περιέλθῃ σὲ τελεία ἀπόγνωσι, ὀλέθρια γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ἢ θὰ ἐξεγερθῇ καὶ θἀγανακτήσῃ ἐναντίον ἐκείνων, ποῦ ἔτσι ἐδίδαξαν καὶ θὰ φωνάζῃ:

— Ἦτανε ὅλα ψέμματα! δὲν ἀξίζει τὸν κόπο νᾶναι κανεὶς ἐνάρετος!» Καὶ μὲ τὸ δίκηο του, ἀφοῦ ἀπὸ τὰ παιδικά του χρόνια, ὅλοι προσπάθησαν νὰ τὸν κάμουν καλὸν γιὰ νὰ τὸν ἀγαπᾶῃ ἡ «Μητέρα», φρόνιμον γιὰ νὰ τοῦ φέρῃ γλυκὰ ὁ «Πατέρας», ἐπιμελῆ, γιὰ νὰ πάρῃ ἄριστα 'στοὺς ἐξετάσεις καὶ ἀργότερα, ὅταν μεγάλωσε, εὐπρεπῆ γιὰ νὰ τοὔχῃ ὑπόληψι ἡ κοινωνία, δίκαιον γιὰ νὰ μὴ τὸν τιμωρῇ ἡ πολιτεία καὶ ἐν γένει κάθε πρᾶξί του καὶ κάθε ἐνέργεια τὴν συνέδεσαν μὲ μιὰ ἀμοιβὴ ἢ ποινή, εἶναι πολὺ φυσικὸ καὶ δικαιολογημένο νὰ φωνάζῃ σήμερα, ποῦ ἡ ἀμοιβή, ποῦ περίμενε δὲν ἦρθε: «Εἶναι περιττὸ νᾶναι κανεὶς ἐνάρετος!»

Ὦ, αὐτὰ τὰ ἀνταλλάγματα! Ἂν ἔλειπαν τὰ ἀνταλλάγματα! Πόσο πιὸ ἠθικοὶ καὶ δίκαιοι θἄταν οἱ ἄνθρωποι! Γιατὶ νὰ μᾶς τροφοδοτοῦν μὲ ψέμματα; Γιατὶ ἀπὸ τὴν πιὸ μικρὴ ἡλικία μας νὰ μὴ μᾶς παρουσιάζουν τὰ πράγματα, ὅπως βρίσκονται 'στὴ φύσι;

Εἶναι ἀλήθεια, πῶς τοὶς περσότερες φορὲς ἀνταμείβονται οἱ ἐνάρετοι καὶ τιμωροῦνται οἱ κακοί· ἀλλὰ γιαὐτὸ πρέπει νᾶμαι ἐνάρετος γιὰ νἀνταμειφθῶ καὶ γιαὐτὸ πρέπει νἀποφύγω τὴν κακία γιὰ νὰ μὴ τιμωρηθῶ;

Γιατὶ νὰ μὴ μοῦ δώσουν ἐξ ἀρχῆς τὴν ἰδέα τοῦ καθήκοντος, τὴν ἰδέα τοῦ πρέποντος; Καὶ ὅσο ὑπάρχει ἔστω καὶ μιὰ μονάχα περίπτωσι, ποῦ ἐνῷ στάθηκα καλός, ἐπιμελής, δίκαιος, δὲν ἔλαβα ἀμοιβή, ἢ ἀδίκησα, συκοφάντησα, ἔκλεψα καὶ δὲν ἔλαβα τιμωρία, γιατὶ νὰ μὴ μοῦ φανερώσουν κιαὐτὴ τὴν περίπτωσι, ὥστε γνωρίζοντας ὅλα καὶ ἐγκαρτερῶντας σὲ ὅλα, νὰ γίνω ἥρωας 'στὴ ζωή, ὅπως γίνομαι ἥρωας καὶ 'στὴ μάχη, ὅπου ξέρω, πῶς κατὰ τὰ ἐνενῆντα ἐννέα τοῖς ἑκατόν, ἐνδέχεται νὰ πεθάνω καὶ ὅμως μπαίνω μὲ θάρρος σαὐτήν;

Ἂς φαντασθοῦμε, πῶς ὁ βίος τοῦ Σωκράτη ἐγίνονταν δρᾶμα. Ποιὰ ἱκανοποίησι θὰ ἐδίνονταν 'στὸν μεγάλο ἐνάρετο; Ἡ μετάνοια κιἡ λατρεία τῶν Ἀθηναίων ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατό του;

Μὰ τὸ δρᾶμα σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες τῆς τέχνης, πρέπει νὰ τελειώνῃ μὲ τὸ θάνατο τοῦ ἥρωα, γιατὶ ἡ ἐξακολούθησι ὕστερα ἀπ' αὐτὸν ἀδυνατίζει τὸ δρᾶμα καὶ δὲν προκαλεῖ καὶ κανένα ἐνδιαφέρον· καὶ μιὰ οὐσιώδης τεχνικὴ ἔλλειψι 'στὸν «Αἴαντα» ποῦ ἐμποδίζει τὸ δρᾶμα νὰ εἶναι ἀριστούργημα, εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἐξακολούθησί του καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ ἥρωα.

Τὶ κακὸ θὰ πάθαιναν οἱ θεαταί, ἂν ἔφευγαν ἀπὸ τὸ θέατρο, δίχως νὰ δοῦν τὴν ἀποκατάστασι τοῦ Σωκράτη;

Ἁπλῶς θὰ συνείθιζαν σὲ μιὰ ὄχι σπανία ἔκβασι τῶν πραγμάτων, θὰ ἐγίνονταν βαθύτεροι, φιλοσοφικώτεροι καὶ θὰ ἔλεγαν μὲ τὸν ἑαυτό τους: «Ὁ Σωκράτης πέθανε εὐχαριστημένος, γιατὶ ἔκαμε τὸ καθῆκον του, ἀδιάφορο ἂν ἡ πολιτεία τὸ ἀναγνώρισε ἢ ὄχι».

Καὶ 'στὸ μέλλον δὲν θὰ περίμεναν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀμοιβὴ ἢ τιμωρία, ἀλλὰ θὰ ἀντλοῦσαν καὶ τὰ δυὸ ἀπὸ τὴν ἐσωτερική τους ὑπόστασι καὶ θὰ ἦταν ἀληθινὰ ἐνάρετοι, εὐγενικοὶ καὶ καρτερικοί.

Θέλω νὰ 'πῶ μαὐτά, πῶς καὶ δίχως «κάθαρσι» μπορεῖ νὰ σταθῇ τὸ δρᾶμα, χωρὶς νὰ φέρῃ καμμιὰ ἠθικὴ ζημία.

('Ακολουθεῖ) **ΚΑΤΙΝΑ Γ. ΠΑΠΑ**

ΣΟΝΕΤΟ

Ὅταν θὰ γνέθεις τὸ μαλλὶ πλάϊ στὸ ζεστὸ μαγκάλι
τὰ βράδυα, στὰ γεράματα, στὸ φῶς ἀπ' τὸ καντῆλι,
ψάλλοντας τὰ τραγούδια μου μὲ πικραμένα χείλη
θὰ λές: Τὰ κάλλη μου ὁ Ρονσὰρ κάποτε μοὔχε ψάλλει!
Κι' ἡ δούλα, ποὺ ἀπ' τὴν κούρασην ὕπνους θὰ παίρνει ἀγάλι,
σκεπάζοντας τὰ μάτια της στὸ τραβηχτὸ μαντῆλι,
Στοῦ ὀνόματός μου τὴν ἠχὼ θἀσκώνει τὸ κεφάλι
ὑμνώντας τἄγιο σου ὄνομα, τὸ δοξασμενο, ὦ φίλη.
Σκέλεθρο μές τὴ μαύρη γῆς τότες ἐγὼ θὲ νἄμαι,
Κι' αἰώνιον ὕπνο σιῆς μυρτιᾶς τὸν ἴσκιο θὰ κοιμᾶμαι.
Γρηοῦλα καὶ σὺ κάτασπρη, σκυφτὴ καὶ ζαρωμένη,
θὰ κλαῖς ποὺ ἐπεριφρόνησες τὸν ἄφραστο ἔρωτά μου.
Ἄχ ἔλα γῦρε, ἀγάπη μου, στὴ φλογερὴ ἀγκαλιά μου
Νὰ κόψεις τοὺς χρυσοὺς ἀνθοὺς τῆς νιότης ποῦ διαβαίνει.

P. RONSARD — *Μετάφραση Ν. Λευθεριώτη.*

ΒΡΑΔΥΝΟ

Ἀπὸ τὸν οὐρανὸ μισέβει ἡ μέρα, καὶ ἀπὸ τῆς νύχτας τὰ φτερὰ πέφτουνε ἀργὰ τὰ σκότη, σὰν τὸ φτερὸ ποὺ φεύγει ἀπ᾽ τὰ φτερούγια πετάμενου ἀετοῦ.

Βλέπω τὰ φῶτα τοῦ χωριοῦ νὰ λάμπουν μές στὴ βροχὴ καὶ τὴν ἀντάρα, κ᾽ ἕνα αἴσθημα θλίψης κυριεύει τὴν καρδιά μου, ποὺ εἶν᾽ ἀδύνατο ἡ ψυχή μου νὰ τὸ διώξει. Αἴσθημα θλίψης καὶ ἀγωνίας· κάτι ποὺ μοιάζει στὴν ὀδύνη ὅσο μοιάζει καὶ ἡ βροχοῦλα μὲ τὴν πάχνη.

Ὦ ἔλα, ἀγαπημένη, διάβασέ μου ἕνα τραγοῦδι, κανένα ἁπλὸ παράπονο καρδιᾶς, γιὰ νὰ κοπάσει τῆς ψυχῆς μου ἡ ταραχὴ καὶ νὰ φύγουνε οἱ ἔγνοιες τῆς ἡμέρας,

Κανένα ἁπλὸ τραγοῦδι· ὄχι ἀπὸ κεῖνα τῶν παλαιῶν μεγάλων ποιητῶν καὶ βάρδων, ποὺ ἀντιλαλεῖ ἡ ἠχώ τους μακρυνὴ στοῦ χρόνου τοὺς διαδρόμους.

Σὰν τοὺς πολεμικοὺς παιᾶνες, ἔτσι καὶ οἱ δυνατοί τους στοχασμοὶ θυμίζουνε τὰ βάσανα τῆς ζήσης, ποὺ δὲν ἔχουν τέλος— κ᾽ ἐγὼ ἀπόψε ποθῶ νὰ τὰ ξεχάσω στὴ γαλήνη.

Νὰ μοῦ διαβάσεις κανένα ταπεινὸ τραγουδιστή, ποὺ ἀβίαστο νὰ βγῆκε ἀπ᾽ τὴν καρδιά του τὸ τραγοῦδι, σὰν τὴν ἄξαφνη καλοκαιριάτικη βροχὴ ἢ σὰν τὸ δάκρυο τῶν ματιῶν μας. Κανένα ποιητὴ λησμονημένο, ποὺ ἀνάμεσα στῆς μέρας τοὺς καϋμοὺς καὶ στῶ νυχτῶνε τὶς ἀγρύπνιες ν᾽ ἀκούει πάντα στὴν ψυχή του ἐξαίσιες μελωδίες.

Τέτοια τραγούδια μποροῦνε νὰ πραΰνουν τῆς ἔγνοιας τὸν παλμό, ποὺ κατεβαίνουν σὰν εὐλογία μετὰ ἀπ᾽ τὴν προσευχή.

Κ᾽ ὕστερα διάβασέ μου, στὸ ἀγαπημένο σου βιβλίο, τὸ τραγοῦδι ποὺ σοῦ ἀρέσει, χαρίζοντας στὴ ῥίμα τοῦ ποιητὴ τὰ μάγια τῆς φωνῆς σου.

Τότες ἡ νύχτα θὰ γεμίσει μουσική, καὶ οἱ ἔγνοιες ποὺ χυμοῦνε τὴν ἡμέρα, θὰ διπλόσουν σὰν τοὺς γύφτους τὰ τσαντίρια τους καὶ σὰν αὐτοὺς θὰ φύγουν σιωπηλά.

LONGFELLOW

Παράφραση Ν. Α.

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΑΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Πέφτουν τὰ φῦλλα πορφυρένια κι᾽ ὁλόχρυσα, ἀργὰ κι᾽ ἀθόρυβα στὰ ἄλλα ὁλόχρυσα καὶ πορφυρένια φῦλλα ποὺ ἔχουν σκεπάσει πιὰ τὴ γῆ... Μιὰ πνοὴ ἀνέμου σχεδὸν ἀδιαίσθητη μόλις φυσάει.. Κανένας θόρυβος δὲν ἀκούεται, οὔτε κἂν μαντεύεται... Καὶ τὸ ποτάμι ποὺ βρέχει τὴ χρυσοπόρφυρη ὄχθη κυλᾶ κι᾽ αὐτὸ σιωπηλό, ἀτάραχο.. Κάτι πέθανε, κάτι πεθαίνει, ἤρεμα, σ᾽ ἕνα θρίαμβο ὁμορφιᾶς.. Ὁ ἥλιος λάμπει σὰν καλοκαιριάτικα. Ἡ ζωὴ κάπου ἀλλοῦ συνεχίζεται.. Ἐδῶ δὲν εἶναι παρὰ ἕνα τέλος.. Γαλήνιο, χαϊδευτικό, γοητευτικό.

Μιὰ κούραση ξαπλώνεται βαρειὰ στὰ μαραμένα φῦλλα... Θέλει κι᾽ αὐτὴ νὰ ἐξαϋλωθεῖ καὶ ὕστερα νὰ μὴν ξυπνήσει, νὰ μὴν ξανασηκωθεῖ πιὰ ποτέ... Ποτέ.. Ἡ ζωὴ πονᾶ.. Ἡ ζωὴ πληγώνει.. Τόσο φριχτά.. Ἀλήθεια; Ἐδῶ δὲ θυμᾶται κανένας πιὰ τίποτε,. Ἕνα φῦλλο πέφτει ἀπαλοχρωμάτιστο, ἀπαλόγραμμο.. Κάθε ἄλλη εἰκόνα σβύνει... Τ᾽ ἄσχημα ξωτικὰ τῆς ζωῆς φεύγουν, χάνονται πολὺ μακρυά, ὁλοένα πιὸ μακρυά.. Γίνονται κι᾽ αὐτὰ ἀέρινα.. Δὲ βασανίζουν πιά.. Δὲ βασανίζει πιὰ οὔτε ἡ ἔχθρα γι᾽ αὐτά. Πόσο ἡδονικὴ εἶναι ἡ ἀδιαφορία ποὺ ἁπλώνεται ἀπεριόριστη.. Κάνει σὰν ἀνυπαρξία... Ἡ ἐντατικὴ προαίσθηση τῆς ἀνυπαρξίας ποῦ ἔρχεται. Ἔρχεται γρήγορα. Τόσο καλή... Ἀπολυτρωτική.

Ἕνα πουλὶ τάραξε μιὰ στιγμὴ ἕνα μισόγυμνο μὰ καὶ σύγχρονα τόσο πλούσια στολισμένο κλαρί. Σὰ νὰ ἔπεσαν γιὰ μιᾶς, λίγο πρόωρα, ἀπειράριθμα φῦλλα στὴ γῆ. Τὰ φτερὰ τοῦ πουλιοῦ διαγράφτηκαν μεγάλα, σκοτεινά, στὸ διάφανο οὐρανό, ἀκούμπησαν στὸ νερὸ ποὺ σὰ νὰ συσπάσθηκε ἀπὸ τὸ ἄγγιγμα, κ᾽ ὕστερα ἀνέβηκαν πάλι, ἐξαφανίσθηκαν γιὰ πάντα.. Τότε ἔλεγε μιὰ φωνὴ —

δὲν εἶταν τραγούδι, μὰ τώρα ἀκούεται σὰν τραγούδι — μιὰ φωνὴ σκληρὴ ἐκεῖ πέρα στὴ ζωή, πὼς οἱ ἄνθρωποι σὰν τὰ πουλιὰ δὲ χωροῦν σὲ κλουβιά, καὶ πρέπει νὰ φεύγουν, πάντα νὰ φεύγουν, πρὸς τοὺς ὁρίζοντες καὶ νὰ τοὺς ξεπερνοῦν . . . Κι' ὅσοι ἀδύναμοι δὲ μποροῦν ν' ἀκολουθήσουν τὸ πέταμα, ὅσοι ριζώνουν σὰν τὰ δέντρα, θὰ μείνουν ὁλομόναχοι μέσα στὸ ἔρημο κλουβί; Ἡ φωνὴ εἶχε γελάσει, σὰν ἀκονισμένα εἶχε αἱματώσει τὴ διάθεση τῆς στοργῆς. Παράδοξο! Γιατὶ ν' ἀκούσθηκε κάποτε κακὴ ἡ φωνή; Εἶχε τόσο δίκιο . . . Τὰ δυνατὰ πουλιὰ πρέπει ν' ἀκολουθοῦν τὰ καλοκαίρια, ξένα νὰ φεύγουν ἀπὸ τὰ δέντρα ποὺ μαραίνονται, τὰ δυνατὰ πουλιὰ ποὺ μόνο ταράζουν τὴ Σιωπή . . Ἂς φθάσουν ὅπου πόθησαν, ἐνῶ τὸ δάσος θ' ἀποκοιμιέται ἡδονικά . . Ἡ Γαλήνη ἁπλώθηκε πάλι ἀπόλυτη . . .

Τὰ κουρασμένα χέρια τεντώθηκαν σφιχτὰ ν' ἀγκαλιάσουν τὰ χρυσοπόρφυρα φύλλα, νὰ φέρουν κοντὰ στὴν κόπωση ὁλόκληρου τοῦ κορμιοῦ τὴ ζέστη τοῦ θριαμβευτικοῦ μαρασμοῦ. Ἀνάμεσα στὰ δάχτυλα τὰ φύλλα ἔτριξαν, κάποια σχίσθηκαν. Λίγη σκόνη ἀμέσως σταχτιὰ ἀκούμπησε στὰ δάχτυλα. Εἶναι καὶ τὸ φθινόπωρο ἀπὸ κοντὰ ἀπατηλό; Μιὰ πλάνη ὁ θησαυρὸς τῶν χρωμάτων, ἡ ἀσύγκριτη ὀμορφιὰ τῆς ἔνστασης τῆς ἀνώδυνης μέσα στὴν ἠρεμία; Ἡ κούραση ἀνατρίχιασε σὰν κάτι νὰ μάντεψε. Θέλησε νὰ σηκωθεῖ καὶ νὰ τρέξει . . Νὰ φύγει . . Νὰ τρέξει ποῦ; Ἡ κούραση εἶταν πάρα πολὺ βαρειὰ γιὰ νὰ φύγει ἀπὸ τὸν ἑαυτό της. Καμιὰ ἄλλη ἀνάπαυση δὲν τὴν περίμενε πουθενά. Δὲν ἔπρεπε ν' ἀφήσει καμιὰ ἀμφιβολία, καμιὰ ἀγωνία νὰ τὴ διαπεράσει ἐδῶ . . Κι' ἂς εἶταν πλάνη ἡ φθινοπωριάτικη γοητεία, εἶταν ἀνάγκη νὰ διατηρήσει τὴν πλάνη. Νικημένη ξαναέπεσε στὰ πυκνὰ φύλλα ποὺ πάλι ἔτριξαν παράχορδα. Τώρα δὲν τ' ἄκουσε. Εἶδε ὁλόχρυση μέσα στὸν ἥλιο τὴ σταχτιὰ σκόνη στὰ δάχτυλά της, εἶδε χαρούμενο, μόνο κόκκινο, τὸ θάνατο στὸ δάσος. Ἔσβυσε σ' ἕνα χαμόγελο ὁ λυγμὸς ποὺ θὰ τῆς ξέφευγε σὰ μιὰ στερνὴ ἀνταρσία τῆς ζωῆς. Ἀκούμπησε τὸ κεφάλι στὸ προσκέφαλο τῶν φύλλων ποὺ τῶνοιωσε ἁπαλὸ κ' ἔκλεισε τὰ μάτια.

Ἡ νάρκη ἀντιλήφθηκε τὸ τραγούδι τῆς Σιωπῆς. Ἕνα τραγούδι χωρὶς ἤχους, χλωμό, ἄτονο, μὰ καὶ πλέριο πολύ. Σὰ νὰ ἔκλεινε ὅλα τὰ τραγούδια τοῦ ἀπέραντου κόσμου μέσα του ἁρμονισμένα σ' ἕνα σκοπὸ πιὸ σύμφωνο, πιὸ μελωδικὰ σβυσμένο . . Ἀόριστα, γιατὶ τίποτε δὲ συλλάμβανε μ' ἀκρίβεια, μὲ τὴν ἀκρίβεια τὴν πάντα ἀκονισμένη, ἀόριστα θυμήθηκε ἡ κούραση ἕνα παραμύθι . . . . Ἕνα παραμύθι ὀνειρεμένο ἢ πραματικό; Ποιὸς ξέρει . . Τὸ παραμύθι γιὰ τὶς Σειρῆνες τὶς ἀσύλληπτες ποὺ σ' ἕνα νεραϊδένιο νησὶ ὑπερκόσμια τραγουδοῦνε . . Κανένας δὲν τὶς ἀκούει κι' ἂν τὶς ἀκούσει κανένας τὸν παίρνουν οἱ Σειρῆνες. Καὶ δὲ γυρίζει ποτὲ νὰ πεῖ ἂν τὸν μάγεψε μιὰ ζωὴ ἄλλη πιὸ καλόκαρδη, ἢ ἕνας ἐξολοθρεμὸς πιὸ ἀνήμερος, ἕνας καινούριος πόνος ἢ μιὰ ἄλλη χαρά, μιὰ χαρὰ χωρὶς πόνο. Κανένας δὲν ξέρει, οὔτε ὑποπτεύεται τὶ τραγουδοῦν οἱ Σειρῆνες. Ἡ κούραση θυμᾶται ἀόριστα. Ἡ διάθεση ποὺ τώρα πιέζει, πρὶν τὴν πιέσει, εἶχε παράφορα ἐπιθυμήσει τὸ τραγοῦδι τῶν Σειρήνων. Δὲν εἶχε τίποτε ἐπιθυμήσει περισσότερο παρὰ ν' ἀκούσει ἢ ἴσως καὶ νὰ τραγουδήσει αὐτὴ ἡ ἴδια τὸ τραγούδι τῶν Σειρήνων, τὸ ἐξαίσιο τραγούδι. Καὶ τὸ τραγούδι ποτὲ δὲν εἶχε ἀντηχήσει . . Καὶ τώρα ποὺ ἡ κούραση δὲν ἔχει πιὰ τὴ δύναμη τίποτε νὰ νοιώσει σὰ νὰ τραγουδᾶ ἡ ἀπεριόριστη Σιωπή, σὰ νὰ τραγουδᾶ τὸ δάσος ποὺ κανένας ἄνεμος δὲν τὸ σαλεύει, σὰ νὰ τραγουδᾶν τὰ φύλλα ποὺ πέφτουν μοιραῖα κι' ἀνάλαφρα, σὰ σὰ τραγουδᾶ τὸ νερὸ ποῦ τρέχει χωρὶς νὰ διακρίνεται καὶ μοιάζει στάσιμο, σὰ νὰ τραγουδοῦν ὅλα χλωμὰ κι' ἄτονα τὸ τραγούδι τὸ ἀσύλληπτο τῶν ἀσύλληπτων Σειρήνων.

Καὶ κάποιος σκύβει ἀπάνω στὴν κούραση. Ἕνας ἴσκιος ἄσαρκος, μ' ἕνα πρόσωπο ἄσπρο, μὲ μάτια χωρὶς βλέμμα. Κι' ὅμως κάποια καλωσύνη μεγάλη, μόνο γλυκειά, ποὺ δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ πέρα στὴ ζωή, μαντεύεται μέσα του. Γέρνει μὲ τόση στοργὴ ποὺ δὲν κρύβει καμιὰ ἔχθρα, κανέναν ἄλλο πόθο ποὺ θὰ ξυπνήσει γρήγορα καταχτητικός, ἀντίμαχος ἑνὸς ἄλλου πόθου, καὶ θὰ λύσει τ' ἀγκάλιασμα, θὰ τὸ συντρίψει, μὲ μιὰ στοργὴ ἀπόλυτη . .

Μὰ ἡ κούραση σὰ ν' ἀναγνωρίζει τὸν ξένο ἴσκιο... Κάπου σὰ νὰ τὸν ἔχει συναντήσει, σὰ νὰ ἔχουν κυνηγήσει μαζὶ χρόνια μιὰ τέτοια γαλήνια στιγμή.. Ὅταν σπάνια νόμιζαν πὼς τὴν πλησίαζαν ἔφευγε πάντα.. Καὶ χωρίζονταν.. Κ' ὑποφέρανε.. Πῶς ὑποφέρανε; Τώρα δὲν ξέρει πιά.. Θυμᾶται ὅπως θυμᾶται κανένας ἕναν ἐφιάλτη ποὺ διαλύθηκε ὁλότελα τὸ πρωΐ... Εἶναι γνωστὸς ὁ ἴσκιος ἀλλὰ καὶ τόσο ἄγνωστος.. Τόσο πολὺ ἀλλοιώτικος. Τὰ λευκὰ μάτια ἀγαποῦνε γιατὶ εἶναι νεκρά.

Ἕνα ἄρωμα διαπεραστικό, μεθυστικό, ἀπότομα ξύπνησε τὴ νάρκη. Μιὰ εὐωδιὰ σὰν ἀνοιξιάτικη. Μαζὶ μὲ τὰ μαραμένα φύλλα τὰ χέρια εἶχαν ἁρπάξει, ἴσως καὶ νὰ τὰ ξερρίζωσαν, κάποια λουλουδάκια. Φθινοπωριάτικα, μὰ ἡ δυνατὴ εὐωδιά τους σκορπίσθηκε σὰν ἕνα περήφανο παράπονο γιὰ τὸ γύρω μαρασμό. Σκορπίσθηκε ἡ θέληση μιᾶς ἀντίστασης μάταιης ἐνάντια στὸ Μοιραῖο ἀλλὰ ποῦ ἔκλεινε μέσα της κ' ἕνα προμήνυμα τῆς Ἄνοιξης ποὺ θὰ ξενάρθει στὸ δάσος. Κ' ἔλεγαν ἴσως ἀκόμα τὰ λουλουδάκια πὼς δὲν ἀγαποῦν μόνο γιατὶ εἶναι νεκρὰ τὰ μάτια, πὼς ἴσως φέγγουν καὶ στὴ ζωὴ στοργικά. Ἡ κούραση ἀνατινάχτηκε καὶ τὸ ἀνατίναγμά της ἔσχισε τὴ Σιωπὴ καὶ τὴν πλήγωσε. Ἡ κούραση κατάλαβε. Δὲ θὰ τὴ γελοῦσε πάλι ἡ ἀπατηλὴ αἰώνια γοητεία τῆς ζωῆς ποὺ πλανεύει ἀδιάκοπα γιὰ νὰ μαχαιρώνει βαθύτερα μὲ μιὰ νέα πάλι ἀπογοήτευση... Ἡ κούραση ἤθελε τὴν ἀνάπαυση, μόνο τὴν ἀνάπαυση τὴν τελειωτική.. Τὴν ἀνάπαυση ποὺ δὲν τὴν ξυπνᾶ καμιὰ αὐγὴ γιὰ νὰ ξενάρθει τὸ βράδι. Ἤθελε τὴν ἐγκαρτερική, εὐτυχισμένη παράδοση στὴ γαλήνη.. Τὰ χέρια ἁπλᾶ, καθόλου νευρικά, μὲ συμπάθεια ξέσχισαν τὰ παρείσαχτα λουλουδάκια, ἴσως γιὰ νὰ τὰ λυτρώσουν κι' αὐτὰ τὰ ἴδια ἀπὸ τὴν ψεύτικη ἀνταρσία. Τὰ πέταξαν μακρυά, πολὺ μακρυά, καμιὰ εὐωδιὰ νὰ μὴν ἀντιστέκεται στὸ ἥσυχο μεθύσι ἑνὸς τέλους.

Τὰ χέρια ὕστερα ἁπλώθηκαν στὸ νερὸ ποὺ στάσιμα κυλοῦσε. Εἶταν κρῦο.. Ἡ κούρασι ἀνατρίχιασε μὰ γρήγορα τῆς ἄρεσε. Τὸ μέτωπο κι' ἂς εἶταν τόσο ἤρεμο ἔκαιε καὶ τῆς ἄρεσε νὰ τὸ δροσίσει μὲ τὸ νερό. Σταγόνες ξέφευγαν ἀπὸ τὰ δάχτυλα ὁλοδιάφανες ποὺ ξαναέπεφταν στὸ ποτάμι, ἀμυδρὰ τὸ ρητίδωναν, κι' ἀμέσως ἰσοπεδώνονταν μέσα στὴ γαλήνια ἔκταση. Τόσο γαλήνια καὶ τόσο φωτεινὴ καὶ τόσο μονότονη ποὺ ἔμοιαζε ἀδύνατη ὁποιαδήποτε τρικυμία ποτέ.. Εἶχε φυσήξει ποτὲ ἕνας ἄνεμος ἐξαγριωμένος ὑψώνοντας μέσα στὴ σκοτεινὴ ἀτμόσφαιρα γιγάντια κύματα. Σὰν κάτι ὁλότελα θρυλλικό, χαμένο σὲ καιροὺς ἀνύπαρχτους ἔμοιαζε ἡ κάθε εἰκόνα μιᾶς τέτοιας τρικυμίας. Ἡ εἰκόνα μιᾶς τρικυμίας ποὺ κάποτε τὴν εἶχε τρομαχτικὰ περικυκλώσει ἐκείνη καὶ κάποιον ἄλλο... Ἀγνάντια στὴν ἀπειλὴ τὰ χέρια τους εἶχαν ἀναζητηθεῖ μὰ καθένας ἔνοιωσε στὸ μηχανικὸ σφίξιμο πὼς ὁ ἄλλος δὲ συλλογίζονταν παρὰ πῶς θὰ σωθεῖ ὁ ἴδιος. Γιατί; Γοήτευε τώρα τόσο ἡδονικὸ τὸ σιγανὸ βύθισμα μέσα στὴ νερένια γαλήνη, τόσο ὅσο κι' ὁ ὕπνος στὰ μαραμένα χρυσοπόρφυρα φύλλα..

Ὁ ὕπνος ὁ ἀσυγκίνητος ἀπὸ κάθε ψεύτικη ἐλπίδα, ἀπὸ κάθε ἀγώνα.. Πάντα τυραννικό... Ποιὸς εἶπε πὼς τὴν ἄφταστη γιὰ τὸν ἑαυτό του χαρὰ μπορεῖ κανένας νὰ τὴ δώσει στοὺς ἄλλους; Παλεύει μόνο νὰ ξεγελάσει, μὲ συνείδηση πὼς ξεγελιέται, τὸν πόνο τοῦ ἀπέλπιδου.. Παλεύει χωρὶς πίστη, χωρὶς ἐνθουσιασμό, ἀφοῦ δὲν πιστεύει στὴ Χαρά.... Κ' οἱ ἄνθρωποι χτυπᾶνε τὴν προσπάθεια νὰ τοὺς δοθεῖ ἕνα Αὔριο πιὸ καλό... Θανάσιμα πληγώνουν ὅποιον ἀγωνίζεται γι' αὐτούς... Κ' ἔχουν δίκιο γιατὶ ξέρουν. Ξέρουν πὼς μόνο τοὺς πλανεύει.. Προτιμοῦν τὴν ἧττα ἀμέσως. Κ' ἔχουν δίκιο.

Τί σημαίνει ἧττα; Πέφτουν τὰ φύλλα ἀπαλόγραμμα, ἀπαλοχρωμάτιστα, πορφυρένια κι' ὁλόχρυσα, ἀργὰ κι' ἀθόρυβα.. Γιορτάζει τὸ δάσος ἕνα θάνατο θριαμβευτικό... Τὸν νανουρίζει χωρὶς ἦχο τὸ ἤρεμο, σὰ στάσιμο ποτάμι... Ἡ ζωὴ ἀλλοῦ ἂς συνεχίζεται μέσα στὸν Ἥλιο.. Ἐδῶ κανένας δὲν τὴ θυμᾶται. Ἐδῶ ὅλα χαϊδεύουν, ὅλα σωπαίνουν.. Ἡ Γαλήνη..

Νοέμβριος 1923 ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

ΣΤΕΡΝΗ ΕΓΚΑΡΤΕΡΗΣΗ

Φτωχὴ ψυχὴ ποὺ μιὰν αὐγὴ σοῦ ἐχαμογέλασε ἡ χαρὰ
Κ' ἤρθε γιὰ λίγο νὰ σταθεῖ σιμά σου,
Ποτέ σου δὲν θὰ πίστεβες ποὺ ἔτσι πολὺ γοργὰ
Καὶ πάλι θὲ νὰ σἄφηνε νὰ φύγει ἀλαργινά σου.

Καὶ τώρα πᾶς βουβή, σκυφτή, στοῦ Γολγοθᾶ τὴ στρᾶτα
Τοῦ πόνου σου βαστώντας τὸ σταυρὸ
Κι' ἀκολουθᾶνε σε, πιστά, τὰ κουρασμένα νειᾶτα
Καὶ τὸ γλυκό σου τ' Ὄνειρο σιμά σου πάει χλωμό.

Κ' ἤρθανε στὸ κεφάλι σου μαρτυρικὸ στεφάνι
Νὰ σοῦ φορέσουν ἡ Ἔγνοιες σου ξανὰ
Καὶ μὲ τὸ μάτι ἡ ἀνάμνησες ποὺ ἡ πίκρα τῶχει ὑγράνει
Τριγύρω σου, στὸ δρόμο σου, βαδίζουν σιωπηλά.

Πήγαινε, πήγαινε, ὦ ψυχή! Προχώρησε μπροστά σου
Δίχως λυγμούς, φωνές, κι' ἀπελπισιά
Τὰ δάκρυα τὶ θὰ ὠφέλαγαν; Κρύψε καλὰ βαθειά σου
Τὸ κάθε τί, κι' ἀλάργενε μὲ τὴ ματιὰ ψηλά.

Τὶ κι' ἂν ἡ Πίστη σοῦλειψε ποὺ μές τὴν ἀγωνία
Τὸν πιὸ βαρὺ θ' ἀλάφραινε καῦμό;
Ἐσύ, μέσα στὸν Πόνο σου καὶ μές τὴν τρικυμία
Πιὲ τὴ Γαλήνη ἀπ' τοῦ Μοιραίου τὸ Μαῦρο στοχασμό.

Κι' ὅταν στῆς Πίκρας τὸ βουνὸ θὰ φτάσεις τὴν κορφὴ
Κ' ἡ θλίψη σὲ στηλώσει ἐσταυρωμένη,
Μ' ἅγια, βαθειὰ ἐγκαρτέρηση κοίταε καθὼς θὰ μπεῖ
Τὸν ἥλιο τῆς Ἐλπίδας σου σὲ δύση αἱματωμένη.

ΣΠΥΡΟΣ Μ. ΚΑΜΗΛΑΕΡΗΣ

ΤΑ ΘΗΡΙΑ ΤΟΥ ΝΤΟΜΟΥ

Γιὰ ἰδές τα τὰ θηρία τοῦ Ντόμου! Ἀπὸ τὸ μαῦρο στόμα τους, καιροὺς καὶ χρόνια ἀμέτρητα, ψηλά, πάνου ἀπὸ τὴ βοὴ τοῦ κόσμου, τὴν κακία ξερνᾶνε.

Χιλιάδες ἅγιοι σταχτεροὶ — ἄχρηστο, ἄσαρκο, πέτρινο, κοπάδι — προσεύχονται μὲς τὴ βροχὴ ποῦ τοὺς σκαλίζει, μὲς τὴ βροχὴ καὶ μὲς τὸν ἥλιο.

Καρδιναλέοι, καλόγεροι καὶ λευκὲς παρθένες, ποῦ ντράπηκαν νὰ γενοῦν μανάδες, πετρώθηκαν στὴν προσευχὴ καὶ στὴ θυσία καὶ λησμόνησαν, οἱ ἀνίδεες, ποῦ ἀπὸ μάνα γεννήθηκε κι' ὁ Χριστός.

Γιὰ ἰδές τα τὰ θηρία τοῦ Ντόμου! Τὸ μοχθηρό τους στόμα μῖσος βγάζει καὶ χολὴ ἀδιάκοπα.

Ὅταν περνάει μιὰ κόρη ἔμμορφη, ποὺ τὴν ἀστείρευτη ζωὴ κλεῖ μέσα στὸ κορμί της καὶ τὴ φωτιὰ στὰ χείλη, χολοσκᾶν σὰν τὰ στοιχειὰ τὰ τέρατα τοῦ Ντόμου. Λές, καὶ τὴν ἄδολη χαρά, τὴν ἐμμορφιὰ ὁλόκληρη καὶ τὴ ζωὴ τοῦ κόσμου, ποῦ περνᾷ ἀπὸ κάτου, θέλουν ἀχόρταγα νὰ καταπιοῦν. Κι' ὅταν καλότυχο περνάει ζευγάρι, ὦ τότες, σὰν τὸ σίφουνα φυσᾶνε, τότες ἀκόμα πειὸ ψηλὰ κυττάζουν οἱ παρθένες καὶ οἱ ἅγιοι μὲ φρίκη κλείνουνε τὰ μάτια τους μπρὸς στὴ ζωή.

Ὅταν οἱ χειμωνιάτικες κρῦες ἀστράφτουν νύχτες, καταραμένα τέρατα ἀσπρίζουν ἐκεῖ πάνω καὶ οἱ γυναικοῦλες τρέμωντας ἀκοῦνε ἕνα θανάσιμο οὐρλιαχτό, ποὺ ἀπὸ τὰ στόματά τους σηκώνεται ὡς τὰ σύγνεφα.

Γιὰ ἰδές τα τὰ θηρία τοῦ Ντόμου! Τὸ μοχθηρό τους στόμα μῖσος βγάζει καὶ χολὴ ἀδιάκοπα.

Καὶ φαίνεται τόσο ἔμμορφο κάποιες φορὲς τὸ μαρμαρένιο κέντημα μὲς τὸν καθάριον οὐρανό!... Μὰ ἐγὼ μισῶ τὰ τέρατα τοῦ Ντόμου, γιατὶ λατρεύω τὴ ζωή! Καὶ τὸ θυμίαμα ποῦ ἀπαλὰ ἀνεβαίνει ὡς στὴν κορφή, ὡς στὸ χρυσὸ τῆς Παναγίας ἄγαλμα, κι' αὐτὸ μισῶ!

Γιατὶ ὅλη ἡ ἀγάπη μου στοῦ Παρθενῶνα ἔμεινε τὰ μάρμαρα. Τὰ μάρμαρα τὰ χρυσωμένα ἀπὸ ζωὴ καὶ νίκη. Τὰ χρύσωσε καὶ ἡ παναιώνια δόξα.

Ὅλη ἡ ἀγάπη μου ἐκεῖ θὰ μένει, γιατὶ μόνο τοῦ Διόνυσου ὁ λαὸς ἐσκέφθηκε μὲς τοῦ ναοῦ τὴ μαρμαρένια, ἀσάλευτη, αἰώνια, μουσική, γιὰ τοῦ Θεοῦ τὸ δοξασμὸ τῆς γυναικὸς τὸ σῶμα νὰ χαράξει.

Γιὰ ἰδές τα τὰ θηρία τοῦ Ντόμου! Ἀπὸ τὸ μαῦρο στόμα τους πάνου ἀπὸ τὴ βοὴ τοῦ κόσμου, τὴν κακία ξερνᾶνε.

Μιλάνο 1922 *ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΟΛΛΑΣ*

ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΟΥ ΔΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ

ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ — *Ἐξαγνισμός*. Ἔκδοση Γραμμάτων Ἀλεξάντρειας.

ΣΑΙΞΠΗΡ. — *Μάκβεθ*.- Τραγωδία.- Μετάφραση Κ. Θεοτόκη.

ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΚΑΙ ΓΛΗΓΟΡΑ ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΗ

ΣΠΥΡΟΥ ΚΑΜΗΛΛΕΡΗ «*Πρὸς τὸ φῶς*» ποιητικὴ συλλογή.

ΛΑΒΑΜΕ:

ΑΠ. ΜΑΜΜΕΛΗ «*Ἀπ' τὰ σκότη στὸ φῶς*». Ποιητικὴ συλλογή.

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΑΡΙΘ. 3

Σελίδα 5 στίχ. 37 ἀντὶ *γλυκὰ* γράφε *γλαυκά*.

Σελίδα 32 » 14 ἀντὶ *φωνάζουνε* γράφε *φαντάζουνε*.